

Bror av Sergej Balabanov

En oversettelse med kommentar

Nikoline Vågen Willadssen

Europeiske språk
RUS4491 Masteroppgave i oversettelse - russisk
30 studiepoeng

Institutt for litteratur, områdestudier og europeiske språk
Humanistisk fakultet

Takk til

Veileder Trond Gunnar Nordenstam for tålmodig og helt nødvendig veiledning

Farfar Jan for dialektsjekk og korrektur

Bestefar Bjarne som så om ting var forståelig

Pappa og mamma som leste og kom med forslag

og familie og venner som har støtta og oppmuntra meg

Innholdsfortegnelse

Oversettelse av Sergej Balabanovs «Bror».....	1
Kommentardel.....	32
1 Teksten	32
1.1 Valg av tekst	32
1.2 Sammendrag.....	32
1.3 Historisk kontekst.....	33
2 Oversettelsesarbeidet	33
2.1 Framgangsmåte	33
2.1.1 Ekvivalens	34
2.1.2 Fremmedgjøring og hjemliggjøring	35
2.2 Realia	37
2.2.1 Stedsnavn	38
2.2.2 Merkenavn	39
2.2.3 Personnavn og beskrivende kallenavn	40
2.2.4. Referanser til reelle personer.....	43
2.2.5 Andre realia	44
2.3 Muntlig språk.....	45
2.3.1 Slang og sjargong.....	46
2.3.2. Banning og skjellsord.....	48
2.3.3 Ordtak og uttrykk.....	49
2.3.4 Sosiolekt/dialekt.....	51
2.4 Øvrig	51
2.5 Oversettelse av «Брат»	54
2.6 Avslutning	55
Litteraturliste.....	56
Vedlegg: Kildeteksten.....	58

Oversettelse av Sergej Balabanovs «Bror»

Bror

«Nei, jeg er ikke Byron, jeg er en annen...», leser en staut, fyr med rundt fjes som står ved den åpne døra til en stilig bil. Diktopplesinga akkompagneres av tydelige gestikuleringer. Han slutter å lese og smiler åpent og litt sjenert til oss.

Under de første akkordene til «Vinger» av gruppa Nautilus Pompilius, som man kan høre fra noen høyttalere, går en høy, slank ung dame i en lang kjole, fram mot en vegg med underlig murverk. Hun snur seg mot oss med sin velskapte profil og frigjør sakte skuldrene fra kjolen. Den sklir ned til hoftene, og avslører ryggen og den smale midja.

Bak filmcrewet dukker Danila opp. Tydeligvis visste han om en annen vei inn på fortet, fordi han er den eneste fremmede der. Han har på seg en lett jakke med kragen bretta opp. Han er i det hele tatt ganske varmt kledd. Det er høst.

Danila står bak regissøren. Han følger interessert med en stund, deretter tar han et skritt fram og spør lavt:

«Hva er det for en sang?»

Regissøren snur seg brått, gir Danila et vilt blick og dytter ham bort. Alt dette ledsages av sinnssyke gestikuleringer, samtidig som han fortsetter han å se på den unge damen, som hadde heva armen og lent seg mot veggen. Hun frøys og klarte ikke å skjule det.

«Stopp!» skreik regissøren.

Musikken stoppa, og en kostymeansvarlig skyndte seg bort til den unge damen med en pelskåpe.

«Hvem har sluppet inn denne idioten? Se å få ham til helvete ut herfra! Hva er det dere får betalt for?» brølte regissøren og veiva med armene.

Danila så stumt på ham. To staute vektere kledd i sivil løp mot ham. Danila kasta et blick bak seg.

«Etternavn?» spurte den allerede middelaldrende kapteinen med det kvapsete, slitne fjeset monotont.

«Bagrov», Danila hadde vansker med å uttale det gjennom de hovne leppene.

«Fornavn, farsnavn.» Kapteinen heva blikket opp til det forslåtte fjeset.

«Danila Sergejevitsj, født 1975, Vokzalnaja-gata 22.»

«Arbeidsplass.»

«Er ikke ferdig å dimme ennå», svarte Danila godmodig. Han tok små pauser mellom orda.

«Hvor tjenestegjorde du?»

«I hæren.»

Kapteinen kasta et blikk til på ham og spurte:

«Ja skal du komme til oss, da?»

«Nei»

Kapteinen kikka bort på sersjanten som sto ved døra.

«Du brakk armen på vekteren deres og stakk nesten ut øyet hans. Om du ikke var edru, hadde jeg arrestert deg. Stikk.»

Danila reiste seg og gikk uten å si ha det.

«Hvis du ikke har funnet deg en jobb om en uke, setter jeg deg opp som mobiliseringspliktig igjen», slengte kapteinen etter ham.

I korridoren satt en av vekterne. Et blåmerke var i ferd med å mørkne over neseryggen hans. Danila satte seg ned ved siden av ham.

«Brakk jeg virkelig armen hans?»

«Nei, du dro den ut av ledd», sa vekteren uten å snu på hodet.

«Og han der som brølte, hvem var det?»

«Regissøren.»

«Og hva var det for en sang?»

«‘Vinger’ av ‘Nautilus’.»

«Mm...»

Kapteinen så ut av vinduet på Danila som hadde gått ut på gata:

«Faren hans, Bagrov, Sergej Platonovitsj, født i ‘42. Vaneforbryter. Drept i fengsel i januar, ‘82. Klassekamerat av meg.»

I en nymotens butikk med allslags varer, inkludert kassetter og kinesiske CD-er med band som «Boney M», «AC/DC» og «Nirvana». Det var usikkert hvordan de hadde dukka opp der.

«Har dere ‘Nautilus’, plata ‘Vinger’?» spurte Danila.

«Nei», svarte ekspeditrisen mutt uten å se på ham.

Hun hadde ikke tid. Hun holdt på med å pakke ut noen nye, fargerike og veldig billige såper.

«Har dere noe annet av «Nautilus», da?» spurte han etter en pause.

«Nei», sa hun og titta på ham uten å reise seg opp.

«Hva med «DDT» av Sjevtsjuk?» Han myste med de forslåtte øya og prøvde å se gjennom CD-ene.

«Hva er det du vil?» spurte hun bryskt og retta seg opp. «Stikk av! Ellers ringer jeg politiet.»

Danilas mor, en alminnelig, litt for tidlig aldrende russisk kvinne, kasta to kubber inn i ovnen.

«Du sku' heller ha hogd ved. Alt er bedre enn å få trynet slått inn. Åffer blei du ikke i millitæret? Du blir jo drept fortere her ute», murra hun mens hun satte seg ned ved bordet.

Danila spiste taust. Han sleit med å dytte skjea mellom de sprukne leppene. Ved siden av lå en splitter ny «Sony» CD-spiller.

«Hva ska vi leve a', hæ? Ha'kke fått utbetalt lønn på tre månter. Men du bare slår på dem derre dingsene dine.» Hun strakk brått ut armen, han dekket til spilleren. «Jobbe viddu ikke. Ska' du b'ynne å stæla da? Som den ubrukelige faren din. Hæ? Gul og blå i hele trynet... Se... tføy.» Hun spytta i sinne og reiste seg. «Et eneste håp og støtte har jeg, min lille førstefødte Vitja. Forsørger'n.» Hun tok ut et album fra hylla og gikk tilbake. «Han skriver ikke, men penger sender han. Sjeldent, men mye ja. Han har helt klart blitt en stor mann i Leningrad.» Hun åpna albumet. «Åh, så små og go'e dere var. Se da.»

«Ja, jeg har sett det.»

«Ja, se igjen.»

Det kommer et bilde av broren, Viktor, så et av broren sammen med Danila, deretter broren igjen.

«Du sku'kke dratt en tur til Leningrad til broren din, hæ? Kanskje han kan få gjort folk av deg, din idiot. Han har jo vært som en far for deg. Det var jo en returadresse også. Fontan-et-eller-annet, var det 73? Den er gammel, sant nok... Ja, du bare spør jo noen. Det bor jo skikkelige folk der også.»

Viktor Bagrov, en fyldig, lett oppblåst 38 år gammel mann med glattbarbert hode, satt på stolen. Han hadde den avslappa holdninga til en som er sikker på seg selv. Han hadde på seg en dyr, lys dress, en fargerik skjorte med den øverste knappen åpen, og lette, komfortable spasersko som ikke egna seg for en tur langs St. Petersburgs høstlige gater.

På en pult av den typen som finnes på et hvilket som helst kontor sto en åpen flaske med Hennessy og to glass.

«Tsjetsjeneren er ute av fengsel. Vi er nødt til å handle.» Mannen i begynnelsen av tjueåra med det kulerunde ansiktet så ikke på Viktor mens han helte i konjakken. «Han har tatt over hele markedet. Han sier at det pleide å være hans. Ved oppgjøret årna vi det fredelig. Man vil ikke ha no' krig her. Han har Popov-gjengen bak seg. Men alle begynner å få mer enn nok av Tsjetsjeneren...»

Vitja var stille mens han nippa til konjakken.

«Kort sagt, femten.» Kula satte seg.

Viktor tok en slurk. «Du kjenner meg», sa han rolig. «Prisene mine er rimelige. Femten er mye penger, men det er lite for Tsjetsjeneren. Her risikerer jeg huet. Han har alltid med seg to–tre soldater med våpen.»

«Hvor mye?»

«Tjue, og ti med en gang.»

Kula tok en pause.

«Én uke med forberedelse.»

«To. Ting må roe seg.»

Kula helte i seg drinken, dro ut en skuff i pulten og tok ut to seddelbunker med femtusen i hver og kasta dem ned foran Viktor.

Viktor satte seg i bilen. Ved vinduet sto Kula sammen med to lavpanna karer.

«Nå har du tatt mye på forskudd», sa Kula lavt. «Heng rundt på markedet. Hold deg ute av syne.»

Bilen kjørte av gårde.

Dørene åpna seg, og folk strømmen fra togvogna ut på plattformen. En av de siste som kom ut, var en søvnig Danila i gamle bukser, boblejakke fra før tida i militæret og med en slitt ryggsekk hengende over skuldra.

Ved utgangen blei han straks stoppa av politiet. De så igjennom pass og billett. Så ga de ham noen slags avskjedsord og lot ham gå. Han gikk tilbake og viste dem en adresse på et papir.

Danila gikk langs bredden av Fontanka-kanalen og så på husnumra.

Han gikk opp en trapp og ringte på. Ingen åpna. Han sto og ringte. Og sto og ringte.

På vei langs Nevskij prospekt, gikk Danila innom en platebutikk.

«Har dere ‘Vinger’ av ‘Nautilus’?» spurte han av gammel vane.

«Nei, de forsvant ganske fort!» ropte ekspeditrisen over støyen. «Men kom innom igjen, vi får flere.»

Han var glad for det uvante svaret. Han smilte:

«Har dere noe annet, da?»

«Så klart, her er ‘Titanic på Fontanka’ med Grebensjtjikov. Vi har ‘Oppsummering av 10 år’. De beste låtene fremført av venner.»

«Hvor mye?»

«65 for denne og 70 for denne.»

«Ah...» Danila blei litt forfjamsa og fortsatte å se gjennom utstillingsmonteren.

Den unge damen skjønte greia og mista interessen for ham.

Det mørkna. Han ringte på, men med samme resultat som før.

Det var kaldt i det tomme, falleferdige huset. Han satt på gulvet i andre etasje ved et vindu som blei opplyst av lyktestolpene i det fjerne. Han pakka seg inn i den tynne boblejakka, mens han trykka ryggsekken til seg. Så la han den under hodet og krølla seg sammen som et barn med knærne trukket opp til magen.

Morgenen etter ringte han igjen på døra med adressa som han hadde funnet ved hjelp av moras lapp dagen før. Men han var ikke lenger like selvsikker i bevegelsene. Innvendig var han forberedt på nederlag.

Deretter ringte han på døra på motsatt side.

«Hvem er det?» skreik en knirkende kvinnestemme hysterisk.

«Jeg ser etter broren min. Han bor på andre sida av gangen. Bagrov, Viktor. De veit vel ikke hvor han er?»

Danila venta på svar en liten stund.

Dagen var nesten over. Danila satt på fortauet og røyka ved siden av noen halvbomser av noen karer som solgte gammelt skrap. Den slitne framtoninga hans og ryggsekken gjorde at han passa naturlig inn sammen med dem.

En særdeles ung fyr, med kortklipt hår, joggebukser og svart skinnjakke, kom vaggende bort til dem. Han henvendte seg til den som var nærmest og sa:

«Så, fyllekrek, se å få bladd opp. En femtilapp hver.

Han var allerede ganske full.

Dette kom tydeligvis uventa på selgerne.

«Jammen, gutten min, jeg har jo ikke solgt noe ennå», sa karen som satt nærmest Danila og solgte dørhåndtak og vinduslukkere fra forlatte hus.

«Jeg konfiskerer varene», sa fyren og bøyde seg ned for å rulle sammen teppet som tinga var lagt ut på. En pistol kom til syne bak bukselinninga.

«Vent, unge mann!» utbrøt mannen skremt.

Danila reiste seg, tok et skritt fram og slo fyren hardt i halsen. Denne gikk i asfalten med ansiktet først. Danila lette igjennom lommene hans og dro fram en lavkalibra hjemmelagd revolver. På en måte som vitna om erfaring med den slags, åpna han den og snurra rundt den fulle tønna.

«Byen, den er en fryktelig kraft, gutten min. Den sluker deg med huet først. Bare den som er sterkere klarer å komme seg ut. Og det...»

«Hva heter'u?»

Det begynte å mørkne da de nærma seg gravlunden.

«Hoffman.»

«Er'u jøde eller?»

«Tysker»

«Åh ja, for jøder er jeg ikke så veldig...»

«Og tyskere?»

«Tyskere er OK.»

«Og hva er forskjellen?»

«Øy, hva maser'u sånn for?»

Rundt et bål satt det noen bomser. De drakk vodka. Hoffman og Danila satte seg ned uten å si noe. En kvinne med et litt blålig utseende rakte Hoffman et halvfullt glass. Han sendte det videre til Danila.

«Vent.» Danila snørte opp ryggsekken. «Jeg hadde tatt med noen gaver til broren min, men skjebnen ville det visst annerledes.»

Matvarene som dukka opp vekka liv i forsamlinga.

Danila drakk.

«Hvorfor er dere her?»

«Det er en tysk gravlund. Nesten som hjemme. Forfedra mine ligger her.»

Danila ringte resignert på. Han lytta til den velkjente stillheten. Før han gikk ut ringte han på en gang til.

«Det er åpent!» kunne høres fra langt unna.

Danila kvikna til og dytta til døra. Den ga etter. Korridoren tok av mot høyre.

«Det er åpent!» kom ropet fra rommet igjen.

Han rakk ikke å gå inn før et revolverløp dukka opp fra bak døra og hvilte mot bakhodet hans. Det klikka i hanen.

«Ned på kne, henda bak huet.»

Danila kasta fra seg ryggsekken og falt ned på knærne mens han la hendene mot bakhodet:

«Jeg leter etter Viktor Bagrov. Han pleide å bo her», begynte han fort. «Jeg er lillebroren hans. Bare vært to dager i Leningrad. Mora mi ga meg denne adressa... Fontanka 73, leilighet 16...»

Viktor fjerna pistolen og satte seg ned på huk.

Danila merka det og snudde forsiktig på hodet.

«Nei men, morn, bror», smilte Viktor.

Danila spiste grådig. All maten var konservert, innpakka og vestlig. Viktor så på ham og smilte med munnvikene:

«Åssen går det med mutter'n?»

«Bra.» Danila spratt opp, åpna ryggsekken og tok fram noen sokker. «Her, til deg.»

Viktor kasta sokkene på senga og helte mer whisky til Danila. Denne kasta et raskt blick på broren.

«Drikk, drikk. Jeg har fortsatt noen ærender i dag.»

Danila drakk.

«Her har du sånn til å begynne med.» Viktor tok fram en seddelbunke og talte opp femhundre dollar. «Få deg noen bedre klær, lei en leilighet eller en hybel, ikke for mer enn en hundrings foreløpig... Også får vi se. Åssen var det i forsen?»

«Greit», mumla Danila med munnen full.

«Mutter'n skreiv at du var i krigen.»

«Nei, jeg var i hovedkvarteret.»

«Kan du skyte, da?»

«Dem tok vårs med på skytebanen...»

Viktor nikka og smilte.

Danila løfta blikket og smilte, også.

«Nei, det er Moskva man må komme seg til, bror. Der har du makta. Mens det her er en provins.» Han vifta med armen. «Her gjør jeg snart reint bord, og så har man sett meg her...»

Danila spiste og smilte.

Det første Danila gjorde var å skynde seg til platebutikken.

«Har dere ‘Vinger’ av ‘Nautilus’?» spurte han straks den samme unge damen.

«Alle er utsolgt», svarte hun rutinert.

«Gi meg det dere har, da», sa han.

Han la CD-en i sporet og den sklei mykt inn i spilleren.

Danila kjøpte et dongeriantrekk og en trendy jakke.

Han holdt lenge på med telefonkiosken og prøvde å få satt inn et kort. Så kryssa han ut de avmerka adressene etter hvert som han ringte.

Deretter så han på leiligheter og betalte tohundre dollar på forskudd.

Viktor og Danila kjørte i Viktors romslige bil.

«...Tidligere tsjetsjensk terrorist. Petersburg er allerede på vei til å bli overtatt. Han lar ikke russere drive handel, kjøper alt for en tredjedel av prisen. Alle veit om det, men lovlig sett kan ingen gjøre no’. Han har kjøpt opp alle, det svinet. Det er ingen annen utvei. Det er krig her, også, bror. Bare på vårt eget territorium. Det er enten dem eller vårs», og, etter en sving: «Han liker å gå rundt på markedet på dagen, sjekker ut eiendommen sin. Det er det beste stedet. Han har alltid med seg vakt, to-tre soldater. I det hele tatt er’ e ikke en enkel sak. Observer nøye og finn ut av åssen du skal komme deg vekk. Du får femtusen dollar minus femhundre. Ikke kom til meg mer. Ring på telefonen. Jeg veit hvor du er, jeg finner deg. Her er en pistol med ladeskinne. Minus enda halvannet tusen.»

«Jeg skal nok klare meg.»

Viktor kasta et urovekkende blick på ham og gjemte vekk pistolen.

En lavpanne ringer Kula:

«Det er oss. Han dukka’kke opp.»

Kula avslutter samtalen, legger på røret og tenker.

Danila gikk langs bodene med en veske over skuldra og to plastposer i hendene. Han hadde på seg et par ordinære briller og en ganske så latterlig jakke. Han gikk opp til bodene, pruta og kjøpte. En gang gikk han forbi to av Kulas lavpanner som var på utkikk etter Viktor.

Da tsjetsjeneren dukka opp med sine folk, gikk Danila opp til ham og fulgte etter ham en stund. Innimellom lot han ham gå fra ham, innimellom tok han ham igjen mens han hele tida holdt øye med ham.

Danila gikk bort til rekka av skraphandlere og fant raskt Hoffman med blikket:

«Åssen går handelen?»

«Samma det!» sa han oppspilt. «Her driver den banditten og hele gjengen og leter etter deg...»

«Ah... Hør her, Tysker, jeg trenger en liten hybel i sentrum. Stille og rolig. Spør folka dine, hæ?... Dette er til deg.» Han plasserte en seddelbunke ved siden av veska til Hoffman.

«Fant du bror'in, da?»

«Jeg fant'n.»

Sammen med kvinnen med det litt blålige utseende gikk Danila nesten helt opp til loftsetasjen. Hun banka på.

«Hvem er'e?» utbrøt en utgammel stemme.

«Det er Zinka, lokk opp!»

«Å for en Zinka? Forsvinn, skjøge!»

«Hvaforno, gubbe, har'e rabla for'rei? Kom igjen, lokk opp! Det er Zinka, sier jeg jo. Den idioten, helt råtna vekk...»

Det klirra i kroken og døra åpna seg.

«Å gjør'u her?»

«Jeg har tatt med en leieboer til deg.» Hun rykka opp døra og gikk inn uten videre dikkedarer. Hun dytta vekk en gamling som sto der med en toløpet hagle. «Kom igjen», slengte hun til Danila i forbifarta, og på bordet i gangen, som fungerte som kjøkken, satte han en flaske vodka.

«Å kommer'em hit for...» mumla gammer'n forsonende og gikk etter dem.

«Så, her», sa Zinka, etter å ha åpna døra til et knøttlite, møkkete rom med en divan og et bord.

Danila gikk inn og så seg rundt. Han trykka på lysbryteren, men lyset tentes ikke.

Danila kjøpte seg noen plater og gikk hjem. Han tok alt det han trengte ut av veska, skrudde på musikken og begynte med forberedelsene. Han malte opp et eller annet, blanda det sammen og helte det i små plastposer. Han festa lisser til posene og la dem i fyrstikkesker som han hadde lagd hull i. Han tok fram den hjemmelagde revolveren og testa hanen. Han tok fram noen plastflasker i forskjellige størrelser og prøvde å feste dem på løpet. Etter å ha funnet en som passa, lagde han noen hull i den med en rødglødene syl. Han satte den hjemmelagde lyddemperen på løpet og festa den.

Danila vandra rundt på markedet. Denne gangen sjekka han priser mer enn han kjøpte. Han var kledd som sist gang og skilte seg ikke på noen måte ut fra mengden: veske over skuldra og en stor ugjennomsiktig pose i hånda.

«Øy... kjøp en vannmelon, hva?» ropte en kaukasier.

Noe fikk Danila til å bli på vakt og han gikk bort.

«Er den no' god?» spurte han mens han titta til sida.

«Om den er!», kaukasieren livna til. «Jeg spiser'n sjøl. Jeg spiste min sjette melon i dag. Jeg klarer ikke å slutte. Jeg veit ikke hva jeg skal si til sjefen. Den er så god. Du kommer ikke til å angre...»

«Ja, okei, gi meg en», Danila smilte.

Han gikk bak Tsjetsjeneren mens han holdt vannmelonen inntil seg med den hånda han bar pistolen i. I den andre holdt han et stykke han hadde fått som smaksprøve og spiste av mens han gikk. Da han hadde spist ferdig, kasta han det fra seg, stakk hånda i veska og tok ut en sigarett og noen esker. Han tente en fyrstikk og prøvde å få fyr på sigaretten, men uten hell. Esken falt ned. Han gikk noen meter og gjentok prosedyren. Så gikk han nesten helt opp til Tsjetsjeneren. Da den første eksplosjonen gikk av og alle så opp, stakk han hånda i posen og skøyt to ganger på kloss hold. Tsjetsjeneren falt. Da man hørte den andre eksplosjonen og et hysterisk kvinneskrik, var han allerede raskt på vei mot utgangen. Soldatene svinsa meningsløst rundt med pistolene sine og forsterka panikken.

«Han der, med melonen! Akkurat», sa en av lavpannene og begge pilte mot utgangen.

På gata kasta Danila fra seg vannmelonen og løp gjennom en buegang inn i en gård. Der dumpa han jakka og flytta pistolen til veska. Og her fikk han øye på lavpannene som løp mot ham. Han spurta mot passasjen til gården ved siden av. Han rakk ikke å smette igjennom den neste buegangen før de begynte å skyte. En kule traff ham i sida og han falt. Han reiste seg og løp ut på gata. En gul godstrikk passerte rett foran ham. Han tok den igjen, hoppa opp på stigbrettet og ramla over kanten på plattformen akkurat i det lavpannene dukka opp fra

under buegangen med pistolene sine. De ville kaste seg etter trikken, men Danila hadde allerede tatt fram den hjemmelagde revolveren og skøyt treffsikkert noen ganger over lemmen. En av dem falt. Danila fjerna hånda, som var seig av blod, fra såret og så etter. Trikkeføreren, en kvinne på rundt tretti i en oransje vest, hadde observert scenen i bakspeilet.

Trikken stansa ved den tyske gravlunden. Kvinnen hoppa ut av førerhuset og hjalp Danila med å komme seg av.

«Jeg klarer meg sjæl, du trenger ikke», han sleit med å snakke. Da hun hoppa inn i førerhuset igjen, la han til: «Takk», og vinka med hånda.

Trikken tok svingte rundt og kjørte tilbake.

Kula satt inntulla i et håndkle og drakk øl og spiste fisk da en lavpanne storma inn i badstua.

«Det her va'kke tataren», utbrøt han før han hadde klart å få igjen pusten. «Ung fyr. Gjorde alt med klasse. En proff. Tsjetsjeneren tok kvelden og han her bare gikk. Han satte seg på en gul trikk... Jeg skøyt etter'n, svinet, men han, jævelen, tok Finger'n...»

«Finger'n? Er'n ferdig?»

«Veit ikke. Jeg tok'n med til sjukehuset.»

«Og hvorfor skøyt dere, hvis det ikke var tataren?»

«Vel...» lavpanna blei rådvill.

«Det er jo tataren vi skylder penger til! Men at han nye tok Finger'n det er bra. Da kommer de ikke til å mistenke oss. Så, tataren...»

Telefonen ringte.

Viktor satt på kontoret til Kula og smilte. Kula tok ut to seddelbunker med femtusen i hver fra pulten og la dem foran seg.

«Hvordan gikk det? Ingen problemer?»

«Som avtalt.»

Kula iakttok Viktor oppmerksomt.

«Ja altså, blei du skutt?»

Viktor trakk på skuldrene og slo ut med armene for å forsikre om at alt var i orden.

Kula smilte, tok en pause og skøyv pengene mot Viktor.

«Som avtalt.»

Viktor tok pengene og reiste seg.

«Du børte komme deg på sjukehuset», sa Hoffman, mens han så på såret. Danila lå på senga i rommet sitt.

«Nei, jeg ska'kke på sjukehuset, Tysker», han smilte anstrengt gjennom tørre og sprukne lepper. Svetteperler pipla fram på panna. «Det er ikke no', Tysker, vi klarer vårs.»

Hoffman banka på døra på motsatt side:

«Zinka!»

Døra blei åpna av den fulle gamlingen:

«Hm, om vi hadde møttes uttafor Kursk i '43...»

«Fløtt deg, din dust», han blei dytta vekk av en rødfjeset Zinka.

«Zinka, få tak i no' sterk vodka, og bandasjer og sårsalve på apoteket. Be om den sterkeste antibiotika'n. Jeg har glemt navnet... Ja, også noe til gammer'n, så'n ikke plager vårs.»

«Du er jo lur. Si meg, hvorfor lever vi?..» spurte Danila.

«Det fins et sånt ordtak: 'Det som er bra for russer'n, er døden for tysker'n'. Vel jeg, for eksempel, lever for å motbevise det.» Det smalt i døra: inn kom Zinka.

Trikkeføreren stoppa trikken. På skinnene sto en lavpanne som ikke reagerte på hornsignalet hennes. Hun forsto allerede hva det gjaldt og hun krympa seg innvendig.

Kula kom inn i førerhytta.

«Hva stopper du for? Kjør i vei», sa han.

Lavpanna satte seg i en jeep, som nå hele tida kjørte ved siden av.

«Hva er'e med fjeset ditt?» spurte Kula. Hun hadde en skorpe som var i ferd med å leges på leppa og et blått øye.

«Mannen min», avbrøyt hun kontant.

«Kanskje jeg kan hjelpe?» Kula blei interessert.

«Jeg klarer meg.»

Kula nikka.

«Og den passasjeren du nylig hadde, hvor er han?» spurte han liksom tilfeldigvis.

«Hoppa av på hjørnet mellom Srednij og 18.»

«Han satt på lenge.»

«Lenge», medga hun.

«Hvorfor kontakta du ikke politiet?»

«Han var flink til å skyte.»

«Ja, det er som det er», medga Kula. «Men hvis du har lurt meg, så... Må jeg straffe deg.»

Hun nikka og bremsa.

«Og ikke lur mannen din heller», slengte han til slutt til henne og hoppa av.

Jeepen bremsa.

Hun sukka og satte opp farta.

Det var blitt kaldere. Da Danila gikk ut av huset, regna det. I løpet av sykeleiet hadde han blitt tynnere og hår og skjegg hadde vokst. Danila tok en CD ut av veska, satte den i spilleren, trykka på knappen og skritta ut i regnet.

I platebutikken blei han gjenkjent av den unge damen:

«Hvor har du vært hen? ‘Vinger’ er utsolgt igjen.» Hun smilte. «Men noe annet har dukka opp.» Hun dumpa en haug med plater foran Danila.

«Ja, kom igjen», gestikulerte han mens han smilte bredt.

Danila gikk innom en frisørsalong. Han gjorde et eller annet som mora frisøren.

Kula ringte Viktor:

«Tatar, det er meg. Vi må møtes. Det er jobb å gjøre.»

Viktor la på og falt i tanker.

Danila satt med en flaske øl og så på godstrikkene som passerte.

Han fant trikkeføreren på trikketerminalen og en stund fulgte han med, på avstand, på hvordan hun kjekla med mannfolka.

Da hun fikk øye på ham, blei hun glad.

«Hvem ga deg det der?» spurte Danila da han fikk øye på det ferske blåmerket.

«Jo...» Hun vifta med hånda. «Mannen min... Når'n drikker... Men dem lette etter deg. Jeg sa at du hoppa av ved Srednij», hun kvikna til.

«Mmm...» Han blei nedstemt.

Hun la merke til dette og smilte litt fåret:

«Har såret blitt bra, da?»

«Hæ? Jo, det går greit.»

«Jeg er skikkelig sulten.» Hun titta skjelmisk på ham. «Vil du bli med hjem til meg?»

«Hva med mannen din?» Han så på henne.

«Gudene veit hvor han er.» Hun smilte. «Hva heter'u?»

«Danila.» Han smilte også.

«Sveta», sa hun liksom formelt og strakk ut hånda.

Han tok den og smilte dumt.

De spiste pasta mens de lå sammen i senga. Hun hadde på seg øretelefonene hans. Danila grep etter pasta med den ene hånda og med den andre bytta han mellom sanger på spilleren mens han ga kortfatta kommentarer. Han hadde det hyggelig med at hun også likte dem, og pastaen smakte godt når den blei spist mens man lå i senga sammen med en smilende dame. Og det var ikke så viktig at hun ikke hørte ham.

«Gi meg telefonen!» sa han høyt. «Telefonen», han gestikulerte, og hun forsto. Da hun strakk seg etter røret, skled dyna til side og Danila la merke til to ferske blåmerker på ryggen hennes.

Han blei nedstemt og skrudde av spilleren. Hun rakte ham telefonen og, fortsatt smilende, spurte:

«Hva er det med deg?»

«Mannen din?» spurte han.

Hun skjønnte hva han mente, og smilet forsvant fra ansiktet hennes. Hun snudde seg vekk.

«Fortell», ba han.

«Jeg vil ikke.»

Danila slo et nummer:

«Hallo, bror. Gi meg penga mine, OK?»

«Danja! Jeg har lett etter deg overalt. Det er jobb å gjøre. Hvor er'u hen?»

«Jo her, i byen.»

Vitja noterte raskt ned nummeret som lyste opp på skjermen:

«Du ramla ut litt skjønner'u! Er alt bra med deg?»

«Jo, bare bra.»

«Kom til meg fort! Ta med kjerra og raska på...»

«Kommer straks.»

«Ja, kom igjen.»

Danila la på røret og så på Sveta.

«Og du da, hadde du klart å slå en dame?»

«Veit ikke. Ha'kke prøvd», mumla han og sto opp for å kle på seg.

Viktor gikk rundt i rommet. Danja satt ved bordet og kasta et og annet blick på broren.

«Du skjønner, bror. Dette er et svin. Han holder seg ikke til lovene våre. Du kan betale og så er du på programmet hans. Nei, dra til helvete. Hvorfor tror du at det bare er pop-dritt der? Produsentene har tjent gryna sine og betaler denne gjøken. Mens skikkelige musikere kan jo ikke det. Og alle trenger reklame. Har du sett Grebensjstsjikov der ofte, eller Kintsjev eller Butusov? Kanskje Sjevtsjuk, hæ?»

Danila så oppmerksomt på Viktor.

«Han er en soper», fortsatte denne. «Våre beste fyrer her i Petersburg betalte'n for programmet, og han tok penga, jævelen, og etterpå sier han: 'Det er for lite'. Gi mer. Han blei fortalt at han var urimelig. Og så blei'n advart, og sånn... Altså, det blei bestemt å få fjerna'n. Han veit. Han har omringa seg med vakter. Han e'kke å se på gata. Bare i bil. Han har vakter rundt inngangsdøra. Altså, i Moskva går det ikke... Musikerne har sagt at på lørdag kommer han til Petersburg i to dager for å gå på konserter. Han skal bo hos regissørvennen sin på Vasilevskij.» Viktor tok en pause og sa lavt: «Kort sagt, du får med deg to stykk, i tilfelle han har med seg vakthold. La'n komme inn i leiligheten og ta'n der. Stikk ut gjennom loftet. Jeg har sjekka det. Her er plantegninga.» Han begynte å tegne.

Danila så på tegninga, så på Viktor.

«Det blir ti laken til deg, bror. Det er store penger. Det holder for en toårs tid», sa Viktor megetsigende da han hadde lagt ned blyanten og så broren i øynene.

Danila holdt blikket hans og smilte. Viktor slappa straks av og det blei tydelig at han hadde vært bekymra.

«Her er kassetten med programmet. Du må få tak i en videospiller bare...» Viktor tenkte.

«Det kan jeg», sa Danila mens han fortsatte å se på broren.

«Hvor?» Viktor så raskt på ham.

«Kjøpte to.» Danila smilte.

Viktor var tvilsom og holdt broren mistenksomt med blikket.

Danila satte inn kortet og tasta et nummer:

«Er du hjemme?»

Han smilte.

«Og videospiller har du det?.. Næh... Vel... Skal jeg komme da? Aha.»

Danila skvatt da videokassetten kom ut av videospilleren. Det var første gang han så «elektronikk» og han var forvirra. Sveta satt seg ned på huk og hjalp ham å sette inn kassetten.

Bildet var dårlig. De satte seg ned på divanen.

«Dette viser' em jo hver fredag.»

«Aha... Dem sier at han er soper. Dem liker jeg ikke.»

«Ja, jeg har aldri likt'n. Det er bare bøff.»

Telefonen ringte.

«Ja», sa Sveta skarpt. «Nei. Ikke i dag. Jeg har fri. Nei, sa jeg. Det går ikke, jeg vil ikke, nei... Ja sånn er'e. Ferdig. Jeg gidder ikke diskutere det. Og ikke ring meg. Ha det.»

Danila pressa sammen leppene og så på skjermen, men han så den ikke. Han var fullstendig fokusert på samtalen.

«Mannen din?» spurte han lavt.

«Hæ? Å nei, det var en kollega som ville jeg skulle ta skiftet hennes...»

Hun svarte usikkert, hun var fortsatt ikke kommet helt tilbake til seg selv etter samtalen, og Danila forsto at hun løy.

På skjermen var det et klipp av enten Stasjevskij eller Osin. Sveta satte seg ved siden av ham igjen. Det oppsto en klein, anstrengt pause.

«Jeg liker'n ikke», sa Danila plutselig.

«Ikke jeg heller.» Hun smilte og satt seg inntil ham. «Hvor var'e du tjenestegjorde?» spurte hun av en eller annen grunn.

«I ingeniørbataljon'. Fiksa veier», sa han og ga henne et keitete kyss.

Det blei tidlig mørkt. I kveldsolas lune lys kjørte godstrikken hennes på brua over Lille Neva. Hun smilte svakt mens hun så tankefullt framover. Trikken skrangla.

Danila satt foran TV-en med leppene pressa hardt sammen. Musikken spilte høyt. På skjermen var det en mann kledd i bøddeldrakt som piska en naken kvinne, lenka til en seng.

Danila tok et album ut av hylla og åpna det. Der var det også bare fotografier av tortur. Det neste inneholdt malte illustrasjoner til Marquis de Sades verker fra forskjellige tidsperioder.

Han så bort på et stort hundehus som sto i hjørnet av rommet, deretter på et bilde av kvinnen i huset.

I et skap fant han et lærhalsbånd med lenke og en mangehalet pisk.

Sveta gikk fra en park ut på Petersburgs nesten tomme kveldsgater.

Det klikka i låsen og hun gikk inn. Danila satt på gulvet omringa av album og alle slags merkelige klesplagg i svart skinn.

«Du har ingen mann», sa han lavt og så henne i øynene.

Hun blei rådvill:

«Du skjønner, Danila. Det er et spill. Det er som en lek. Alle sammen leker noe. Noe som vi finner på. Det er det det her er», mens hun snakka satte hun seg ned ved ham. «For eksempel, hva pleide du å finne på å gjøre da du var liten?»

«Jeg spilte hockey.» Han så henne rett i øynene.

Hun blei fullstendig rådvill:

«Det var ikke akkurat det jeg mente... Jeg...»

«Du lurte meg.»

«Jeg har ikke lurt deg, Danila... Jeg har en mann, det er sant. Jeg kan vise deg passet.»

«Du sa at hunden din hadde dødd.»

Sveta senka blikket og begynte å gråte:

«Tilgi meg, Danja. Tilgi meg.»

Han hadde ikke forventa dette og det var hans tur til å bli rådvill.

«Lov meg at dette ikke fortsetter.»

Hun nikka og lente seg inntil ham.

«Jeg får penger snart. Da drar vi.»

Opp til personalinngangen til konserthallen «Oktjabrskij», der det sedvanlige musikkpublikumet i Petersburg allerede myldra, rulla en middels kul utenlandsk bil. En TV-reporter spratt friskt ut av bakdøra, og i følge med to solide karer løp han opp til inngangen mens han nikka vennlig til fansene som hadde kjent ham igjen.

Danila satt på huk og røyka. Da reporteren hadde gått inn gikk han opp til kassa og kjøpte en billett.

Inne på konserten sto han nede, men ikke helt inntil scenen der mengden var. Han dansa ikke, slik som de fleste andre, men strakte hals og smilte litt uten å vite det. Han hadde det gøy og hadde ikke særlig lyst til å gå ut. Han så på klokka og begynte å jobbe seg mot utgangen.

Et lavpanna beist dirka opp den første døra. Den andre var i metall.

«Ring på», sa Danila til den andre, den lille.

Denne trykka på ringeklokka. Den første tok fram pistolen. En nøkkel klinga i metalledøra.

«Hvem er det?» ropte beboeren, slengte opp døra og traff et pistolløp med panna.

«Kjeften, ditt svin», sa den første. «På gulvet.»

Uten å lukke munnen satte beboeren seg på gulvet mens han stirra skrekkslagent på pistolen. Alle tre gikk inn.

På et bakrom bandt de ham til en stol.

«Hva heter`u?» spurta Danila rolig.

«Stjopa», sa beboeren og så håpefullt på ham.

Den første banditten gikk nervøst rundt i rommet. Den andre satt stille i hjørnet.

«Du, Stjopa, ikke vær redd. Vi skal ikke skade deg. Du skal jo hjelpe oss?»

Stjopa nikka ivrig.

«Hva driver`u med `a?»

«Jeg er regissør.»

«Jeg er, generelt sett, ikke så glad i regissører.»

«Ja, dem er sopere alle sammen», sa den første sint.

«Men jeg lover deg at ingen skal legge så mye som en finger på deg her. Ta det med ro. OK? Du venter besøk? Ikke sant? Hva er telefonnummeret hans?»

«920-16-40», svarte Stjopa ivrig.

«Sånn da ringer jeg han, og du sier at du må dra med en gang og være borte et par timer. Hvor kan du gå hen?»

«På innspilling.»

«Okei, på innspilling. Og her kommer Danila til å være. Danila det er meg. Han møter deg og så videre. Og så kommer jeg om to timer. Skjønner du? Du får til alt det? Ikke sant?»

«Hvis noe går gærn't, din jævel, så skyter jeg deg i øyet», sa den første banditten. Han gikk, som før, nervøst fram og tilbake, som en tiger i bur.

«Hold kjeft, ditt misfoster!» sa Danila lavt. «Så, kom igjen?» han henvendte seg til Stjopa igjen og slo nummeret. «Bare ta det med ro!»

«Hallo, Vanja! Det er Stjopa. Du, jeg er nødt til å stikke ut på en innspilling i et par timer! Danila kommer til å være her, han møter deg... Hva? Jeg hører deg ikke skikkelig... Han er praktikant hos meg. Ja, han er kul... Hva? Ah, greit... Ok, snakkes!»

«Sånn, det gikk bra. Og jeg holder ord.»

«Han sa at han ikke kommer alene», sa Stjopa og så troskyldig på Danila.

«Faen! Jeg sa det her var råtten business», utbrøt den første banditten.

«Hold kjeft, sa jeg», og så etter en pause: «Ålreit, så. Hør på meg. Jeg møter dem. Uansett hva som skjer, ikke gå ut. Han der», Danila nikka mot Stjopa, «har du ansvar for. Ellers...», sa han og henvendte seg til den minste som fortsatt satt rolig i hjørnet.

«Hvem er det?» spurte Danila.

«Oss», ropte noen fra bak døra.

Danila vrei om låsen.

«Ivan», sa reporteren og gikk inn i gangen uten videre dikkedarer. «Har Stjopa kommet tilbake?»

«Nei... han har ringt bare», mumla Danila og så forvirra på den støyende gjengen musikere som valsa inn etter Ivan.

«Boris», sa Grebensjtsjikov

«Danila.»

«Hallo», sa Butusov.

Resten sa noe, men han hørte det ikke. Mange av dem kjente han igjen fra bilder, mange av dem kjente han ikke igjen. Noen stakk til ham en pose med noen flasker.

«Sett det i kjøleskapet.»

«Ta av skoene deres!» ropte Ivan. «Ellers kommer Stjopa til å henge seg selv.»

«Kom inn hit!» Danila åpna døra til stua og kalte dem inn.

Butusov huka seg hjemmевant ned foran stereoanlegget, valgte en CD og satte den på.

«Finn frem noen glass, hvorfor står du og henger?» ropte Ivan.

Nastja holdt allerede på å ta noe ut av kjøleskapet. Danila fikk det travelt med å lete gjennom skuffene.

Da musikken starta, rykka den lavpanna banditten til og gikk bort til døra mens han holdt pistolen klar.

«Nå sitter vi faen meg fint i det», sa han og begynte igjen å gå hysterisk rundt i rommet.

Stjopa, som hadde fått munnen teipa sammen, så skremt på ham.

«Er det sant som dem sier at Ivan tar penger fra dere?» spurte Danila Nastja Poleva sjenert.

«Hæ nei, hva sier du... Vi har jo vært venner siden Sverdlovsk», sa hun og tok med seg en eller annen snack inn på rommet.

Danila tok med glass.

Inne på rommet var festen i full sving. Øl og flasker blei åpna. Mange hadde satt seg på gulvet. Musikken dundra. Ingen via noe mer oppmerksomhet til Danila. Han satte seg ned litt ved bordet og så seg rundt mens han smilte dumt. Deretter reiste han seg opp og gikk ut.

«Hvor mange er'e der ute?» spurte den nervøse.

«En ti stykk.» Danila tenkte igjennom et eller annet.

«Vi må få tatt alle dem her soperne og stikke. Vi har tre pistoler. Vi har en utgang.»

«Ja.» Danja tok en pause. «Sitt stille», og gikk ut. I korridoren tok han fram revolveren sin, sjekka tønna og stelte seg på terskelen til stua.

«Danila, kom hit til oss», kalte en allerede full Ivan.

«Kommer straks», sa han og gikk ut igjen.

«Vel?» spurte den nervøse.

«Vi går! Gi meg pistolen din, jeg skal sjekke'n.»

Den nervøse holdt ut pistolen.

«I kammeret?» spurte Danila og, uten vente på svar skøyt han den minste. Denne kollapsa straks.

«Aa...» mer rakk ikke den nervøse å si før han også gikk i bakken.

Stjopa rykka til og sperra opp øynene i vanvidd.

«Rolig, rolig, rolig», sa Danila og satte seg ned ved ham. «Vi hadde jo en avtale.»

Han fant en telefon hos den nervøse.

«Ring hjem til deg sjæl, spør etter Vanja og si at du måtte bli lenger. OK?» Danila fjerna teipen og befridde hendene til Stjopa. «Sånn, alt er over. Nå er det bare jeg som får

problemer. Hvis du hjelper meg så er det ingen som får vite noe. Det er jo egentlig du som skulle ha liggi her. Hvis noen spør så sier du: alt er som vanlig. Dem kom, festa litt og gikk. Du så ikke noen. OK?» Stjopa nikka fortumla. «Sånn. Jeg er generelt sett ikke så glad i regissører. Men du er ålreit, en fin fyr. Og venna dine... Øy, du ha'kke 'Vinger' av 'Nautilus'nautilus?»

«Jo.»

«Vær litt kompis og la meg få'n, hæ?»

«Selvfølgelig.» Stjopa nikka ivrig.

«Greit, du ringer også går jeg og henger litt til med folka.»

Danila og Stjopa dumpa likene til bandittene i en av de tomme gravene.

«Kom så tar vi en drink.»

«Vel, kan jeg dra?» spurte Stjopa forsiktig.

«Takk.» Danila ga ham et fast håndtrykk. «Jeg beklager, at det blei sånn her. Om Gud vil, så møtes vi igjen.»

Stjopa nikka og gikk raskt mot porten til gravlunden.

De satt ved bålet, og rundt dem satt den velkjente gjengen til Hoffman og drakk vodka rolig.

«Dette er kompisen min, Stjopa», presenterte Danila.

Hoffman helte i et halvt glass og ga det til Stjopa uten et ord. Denne drakk halvparten og ga det videre til Danila. Danila drakk opp og ga glasset tilbake til Hoffman. De var stille en liten stund.

Stjopa gikk.

Danila drakk et glass til.

«Hva er'e du glør på, hæ? Jeg fikk redda noen bra folk. Jeg redda han spjælingen der også.»

Tyskeren senka blikket og pirka i glørne med en pinne.

«Gud vil være din dommer.»

«Tysker! Gi dem en skikkelig begravelse... Greit?»

Sveta åpna døra. På trammen sto Kula. To banditter tråkka inn etter ham.

«Morn.» Han smilte.

«Hei.» Hun forsto alt med en gang.

«Er mannen din hjemme?»

«På forretningsreise.»

«Vi kommer inn en liten tur. Noe annet ville jo være urussisk», sa han og gikk inn.

Hun gikk bakover.

Bandittene gikk inn etter. En av dem blei stående ved døra, mens Kula gikk inn i rommet.

På gulvet lå fortsatt tinga slik Danila hadde spredt dem ut.

«Åh!» Han så seg rund og titta oppmerksomt på henne, så plukka han opp den mangehalete pisken. «Jeg sa jo: Ikke lur mannen din.» Han smilte.

En staut banditt bevegde seg mot henne.

«Okei, da.» Hun rygga mot senga. «Jeg veit faktisk ikke hvor han bor, eller hva'n driver med.»

Kula så oppmerksomt på henne mens han klappa pisken mot håndflata.

«Ja, han var her i to dager. Men han fant meg sjæl. Jeg snakker sant...»

«Heil Hitler.» Kula smilte.

Disken lå i sporet på spilleren og sklei mykt inn. Musikken starta.

Danila gikk langs elvebredden og svingte inn til gården hos seg. I utkanten av synsfeltet fikk han øye på en mann i regnfrakk som bevegda seg unaturlig raskt rett mot ham fra sida. Samtidig som mannen løfta opp hånda med pistolen, kasta Danila seg til sida. Kula traff spilleren. Musikken stoppa. Danila rulla inn bak bislaget, dro raskt opp revolveren sin og fyrte av noen skudd. Mannen falt. Danila så på den ødelagte spilleren og banna. Mannen harka og vrei seg i søla. Danila gikk raskt forbi og gjennom en passasje ut i et smug.

Sveta satt på kjøkkenet og sang sjelfullt på en russisk folkesang. Hun hadde en sterk og klar stemme. Hun sang veldig bra. Foran henne sto en halvfull flaske vodka og et glass. Ansiktet var kraftig forslått. På de bare armene var det blåmerker som var i ferd med å mørkne.

Han sto i døra, hun fikk øye på ham, men via ham ingen oppmerksomhet.

«Din hore!» Han skritt framover og med en sving med armen slo han vekk glasset som knuste mot veggen med et singlende smell.

«Så, slå meg da! Slå!» skreik hun og løfta ansiktet mot ham. «Kom igjen! Tøffen... Du hadde jo ikke prøvd? Plutselig så liker'u det!»

Han sank tungt sammen ved siden av henne.

«Folka dine kom innom», sa hun slitent og likeframt. «Denne gangen var alt på ekte. Ingen lek. Dem gikk gjennom etter tur. I alle hull.» Hun tok en slurk av flaska. «Og sjefen, med det runde trynet, slo med pisken. Han spøkte. Og snakka med meg hele tida. Hyggelig liksom...» Hun smilte med hovne lepper. «Skal vi synge?»

«Jeg ha'kke gehør...» sa Danila lavt.

Sveta tok til å synge igjen. Det var sterkt og vakkert, bare orda var uklare.

Kula la på telefonen.

«I hovedkvarteret, sier'u at han tjenestegjorde? Som skriver?» sa han og henvendte seg til Viktor. «Først Finger'n, så mista vi to til, og nå tok'n Spiker'n. Lett som bare det...»

Kula reiste seg og gikk gjennom rommet.

Viktor satt på en stol. Ansiktet var forslått og han fulgte Kula med et jaga blikk. Bandittene slentra formålsløst rundt i rommet og kasta fra tid til annen blikket ut av vinduet. Kula slo på en båndopptaker.

«Det er åpent!» ropte Viktors muntre stemme. Og etter en liten stund igjen: «Det er åpent!»

Kula var fornøyd med dette og han smilte. Viktor svarte ham med et servilt smil.

Det peip i telefonen. Viktor titta spørrende og litt skremt på Kula. Denne nikka anspent.

«Ja», sa Viktor. «Danja! Hvor er du? Har det skjedd no'?»

«Det har skjedd no', bror. Er du aleine?» Danila ringte fra en telefonboks. «OK, jeg kommer snart. Jeg skal forklare.»

Han la på røret og gikk av gårde mens han så anstrengt fra side til side.

Viktor la på og så på Kula:

«Han kommer.»

Før han gikk innom hybelen sin banka han på hos gammer'n. Gammer'n var som vanlig full. Han åpna døra og spurte gjennom sprekken:

«Er'e du vil?»

«Selg meg hagla, gammer'n.»

«En mill'jon», sa han uten å tenke seg om.

«Hent'n.»

«Penga først.»

Danila tok opp tohundre dollar og holdt dem ut til gammer'n.

«Dollars», sa gammer'n bifallende.

«Det her er en million to hundre. Hent patronene. Alle.»

Gammer'n lukka døra og et etter par sekunder returnerte han med hagla, to esker med ammunisjon og en patrontaske.

Det første Danila gjorde inne på rommet var å legge en plate på den gamle «Rigonda»-platespilleren og se seg nøye i det uklare speilet. Ansiktet var møkkete, han hadde et skrubbsår på panna og en skrape på haka. Han slikka seg på fingeren og dro den over panna.

Først sagde han av løpet og kolben med en baufil. Deretter åpna han opp patronene én etter én, helte oppi krutt og erstatta det lavkalibra haglet med spiker- og skruehoder. Han børsta av den avsaigde hagla, tok alle CD-ene ut av eska, ordna dem i stabler med fem i hver og satte i gang å sy dem fast på innsida av en vest.

Danila åpna døra forsiktig med nøkkelen sin og fikk straks øye på en banditt som satt på kjøkkenet og spiste med ryggen mot døra. Danila gikk fram til kjøkkenet så lydløst han kunne. Da banditten oppdaga to hagleløp foran nesa, sperra han opp øynene i frykt og begynte å skjelve. Danila gjorde tegn til at han skulle gi fra seg pistolen og legge seg på gulvet. Denne adlød ivrig.

«Ligg stille her så skal jeg la deg gå», hviska Danila og gikk ut i gangen.

Mens han fortsatt sto i døråpninga, skøyt han fra begge løpene.

«Våpen på gølv! Henda bak huet! Ligg med ansiktet ned», brølte han. Kula vrei seg ved siden av radiatoren. De resterende to fullbyrda straks kommandoen. Det samme gjorde også Viktor. Danila brakk åpent løpet, tok rolig ut de tomme patronene og lada om hagla. Deretter gikk han bort og skøyt hver av dem i én gang bakhodet.

«Reis deg opp, Vitja.» Han huka seg ned hos Viktor og lada om hagla.

«Ikke skyt, bror», ba Viktor med bevende lepper. «Vær så snill, ikke skyt.»

«Næmmen hva er det med deg'a, bror?» Danila hjalp Viktor med å sette seg. Han skalv. «Sånn. Alt er over.»

«Tilgi meg, bror, ikke skyt, vær så snill. Ikke drep meg. Ikke skyt!»

«Bror! Du er broren min. Du har jo vært som en far for meg! Jeg kalte deg til og med 'pappa'.» Danila omfavna ham og Viktor begynte å gråte. «Husker du ikke da vi var på

fisketur og jeg fikk en krok gjennom foten, og du bar meg ti kilometer? Jeg husker at jeg var så redd, men du lo.»

Den tredje banditten lista seg på tå inn i rommet. Da han fikk øye på den skrekkelige scenen, sank han helt ned på gulvet. Danila snudde seg brått.

Banditten så på Danila med vidåpne øyne.

«Du lovtel!» skreik han nesten.

Danila tok en pause.

«Jeg holder ord. Fortell folka dine: den som truer broren min, kverker jeg. Stikk.»

«Det var han som sveik deg», sa banditten til slutt.

«Jeg veit.» Danila snudde seg vekk, og banditten forsvant. Det smalt i døra.

«Tilgi meg, bror», hiksta Viktor.

«Næmmen du, da... Penga, hvor er dem?»

«Der borte, i kofferten hans. Han tok alt sammen, svinet.»

Danila gikk bort til Kula, som nå hadde blitt stille, prøvde på brillene hans som hadde falt, kasta dem på gulvet, åpna kofferten og begynte å stappe dollarbunkene i lommene.

«Og du, dra hjem. Til mamma. Ho er jo gammel nå. Kunne trenge litt hjelp... Her, gi penga til ho... Få deg en jobb. Hos pol'ti. Onkel Kolja er sjef der... Husker du han, klassekameraten til fatter'n? Det er en ledig stilling hos dem.»

Viktor så hikstende på ham og nikka.

«Ikke ta toget. Haik sånn til å begynne med. Så, farvel, bror. Om Gud vil, så sees vi.»

Allerede i gangen kunne han høre stønnene hennes og en manns grynting. Sveta, naken bortsett fra et svart halsbånd, hang fra lysekrona i en lenke som var bundet rundt hendene og festa i en krok. Ved siden av sto en høy, tynn spjæling i lærspeedo og slo Sveta lett på rumpeballene med en pisk mens han lagde idiotiske, gutturale lyder. Hun vrei seg i lenka og stønna.

Det var mannen som først la merke til Danila.

«Hva?» ropte han. «Hva er det du vil? Hvordan kom du deg inn? Jeg ringer politiet. Så, stikk...»

Han avbrøyt seg selv da Danila tok hagla fram fra jakka.

«Nei. Ikke gjør det! Ikke gjør det, bror. Ho ville det selv. Dette er frivillig, bror. Ikke gjør det!»

«Du er ikke broren min», sa Danila lavt og tømte begge løpene.

Lyden av skuddet blanda seg med fortvila skriket hennes:

«Aaaaaaa!» Hendene var bundet, så hun hang der viljeløs og slang, selv om føttene rakk ned til gulvet.

Danila satte seg på gulvet og begynte å røyke.

«Slipp meg løs», ba hun stille etter en pause. Det var veldig flaut å henge slik midt i rommet mens Danila satt taust bak henne.

Danila reiste seg og gikk bort til CD-spilleren, tok fram en CD og satte den i:

«Jeg tok med en plate til deg.»

«Danja, kjære, slipp meg løs, vær så snill.» Hun tok til å gråte av hjelpeløshet og ydmykelse.

Han trykka på «play». Det var «Vinger».

Danila kryssa rommet, kasta et siste blick på Sveta og gikk ut.

Han kom seg fra kaia ned til vannet, vaska seg og satt en liten stund.

Etter det gikk han lenge langs den folksomme gata mens han gjemte den avsagde hagla i albuekroken.

«Du sa at byen er en kraft. Mens alle her er svake», sa Danila. Han satt sammen med Hoffman ved inngangen til gravlunden foran trikkesløyfa.

«Den sterke kommer hit og blir svak. Byen suger ut krafta. Som en vampyr. Sånn gikk det med deg også.»

Danila smilte overbærende og svarte ikke.

«Ta penga.» Danila tok fram en seddelbunke og dytta den mot Hoffman.

«Nei.» Denne rista på hodet.

«Det er mye», Danila var overrasket. «Du kan leve en stund på det.»

«Det som er bra for russer'n, er døden for tysker'n.» Hoffman smilte.

En godstrikk snudde rundt og kjørte av gårde mot byen.

«Greit, Tysker. Farvel. Takk skal du ha.» Danila klappa ham på kneet, reiste seg og gikk uten å se seg tilbake.

Danila kom ut fra skogbrynet, hoppa over grøfta og stoppa på veiskuldra.

Biler raste forbi i en voldsom fart. Han tok ikke ned armen før en lastebil, etter å ha kjørt en 60 meter forbi ham, senka farta. Danila, fortsatt med hagla gjemt i armkroken, kravla opp i førerhuset. Med et diesel-brøl og en kraftanstrengelse kom KAMAZ-en seg i gang.

«...Ja jeg e'kke ferdig med å dimme ennå...»

«Hvor tjenestegjorde du, 'a?» Sjøføren, en munter, røslig kar på rundt førtifem, var glad for å ha en reisekamerat.

«Ja jeg blei sittende som skriver i HK.»

«Ah... Men hva har'u lyst å bli da?»

Danila trakk på skuldrene:

«Sjøfør?» og smilte.

Føreren smilte tilbake.

«Kan jeg sette på litt musikk? Ha'kke hørt no' på lenge.»

«Slå'ræ løs.»

Danial strakk ut hånda og slo på radioen. Hagla sklei ut fra under jakka. Han fanga den opp og dytta den snedig inn under albuen.

Sjøføren fikk et glimt av løpet.

Danila ga ham et brydd og unnskyldende smil. Det fløyt en sang fra radioen. Sjøføren smilte også:

«Og hvor er'u på vei hen, da?»

«Til Moskva.»

En bil suste forbi.

Møtet med berta

Ved platebutikken kom det en utlending bort til ham og spurte om noe. Danila tok av hodetelefonene og spurte:

«Hæ?»

«Could you tell me how can I biud «Nora» Night cuture club.»

Danila så på ham og smilte dumt.

«Night club 'Nora'. Souwhere here?» gjentok utlendingen.

Danila rista på hodet mens han fortsatte å smile. En jente på rundt seksten spratt fram og begynte å kjatre i vei på engelsk. Utlendingen var fornøyd, takka og gikk.

Danila, fortsatt smilende, så på henne.

«Halla», sa hun bare. «Kul spiller du har. Få høre.»

Han holdt ut høretelefonene til henne.

«Fy, hva er'e du hører på! Har'u'kke no' bedre?»

Han rista på hodet.

«Er’u stum, eller?»

«Nei.»

«Spiller’n er fet, men du går kledd som en taper. Har du syre?»

«Næh...» han rista på hodet for sikkerhets skyld.

«Spenn, da?»

Dette skjønte han og rista på hodet igjen.

(med berta)

Etter at døra smalt igjen, satt Danila stille vendt mot TV-en, deretter reiste han seg resolutt, lette gjennom lommene sine og fant en papirlapp.

«Kate?.. Halla, det er Danila... Du veit, han med spiller’n... Du ga meg jo nummeret ditt på konserten... Du sa: når du får no’ spenn, så skal vi feste... Ja, det har jeg... Aha, OK. Den er grei.»

«Åh, er’e deg?» Kate så sliten ut. «Jeg tenkte, hvilken Danila? Hvilken spiller? Få gryna.»

Han tok fram \$100 og ga til henne.

«Åh! Ålreit, syre? For tidlig ennå for gress.»

Danila nikka.

«Vent her.»

På diskoteket var det rave. Musikken dunka monotont mot hodet. Danila dansa dårlig, men ga alt han hadde. Han hadde allerede slutta å vie noen oppmerksomhet til bevegelsene, til folka rundt, til Kate, som innimellom forsvant, innimellom dukka opp igjen.

Da hun dukka opp igjen neste gang ropte hun noe i øret hans. Han stakk hånda i lomma og ga henne \$100.

(med bandittene)

Han fant dem på parkeringsplassen, akkurat der hvor broren hadde sagt. Den første, en staut, kortklipt fyr, tromma fingrene nervøst på rattet. Den andre var en kortvokst plugg. Han satt ved siden av og stirra dystert framfor seg.

Da Danila åpna døra og satte seg tungt ned i baksetet, skvatt den første til og så bak seg.

«Morn, banditter.»

«...Vi fant'n ikke før i går, krypet», sa den første sint. «Virker som'n har blitt mer rutta. Han har gjemt seg i nesten et halvt år. Nå er'n tilbake og bor hos en kompis. Jeg tenker at vi stiller oss ved inngangen og venter...»

«Alle tre?» spurte Danila lavt. Høyere klarte han ikke: alt ga ekko i hodet. Den første var stille. «Dere ha'kke en paracet?»

«Nei!.. Det er en passasje til loftet der. Rett ved leiligheten. Jeg har sjekka... Der er det en mulighet...»

«Og hvorfor er vi tre?»

«Jeg og Strykejernet er sammen», sa den første, litt trassig.

«Greit... Har'em våpen?»

«Kan du vedde på. De spennan han har tjent...»

«Jeg eh... Ja...»

(konsert)

Det var bråkete på konserten. Han sto nede sammen med Sveta. Sveta likte seg ikke så veldig og titta mer rundt til sidene. Han så på scenen med begeistring og ropte noe i øret hennes fra tid til annen. Rundt dem dansa ungdommen. I pausen spiste hun is, mens Danila drakk øl. En vanvittig Kate spratt fram.

«Hallo!» Hun var oppspilt og fortsatte å danse hele tida.

«Hallo!» han blei glad.

«Du har blitt fyllik, ja», hun nikka mot ølen.

«Mhm.» Han nikka.

«Du har nye klær, ser jeg. Har'u fått tak i no' spenn?»

«Jeg får i kveld.»

Hun nikka.

«Jeg veit hvor det er no' bra hasj. Vi tar av. Her, ring meg.» Hun stakk til ham et telefonnummer.

«Mora di?» hun nikka mot Sveta.

«Næh...» sa han.

«OK, snakkes.»

«Hva var det der for ei berte?» spurte Sveta.

«En bekjent.»

(med berta)

De satt i en eller annen leilighet og sendte rundt en joint. «Nirvana» skrålte. Kate sendte ham jointen. Han tok et drag.

«Hva synger dem om?» spurte han.

«Drit i det, vel? De synger bra.»

«Jeg liker'e ikke.»

«Han blir gira av 'Nautilus'», forklarte hun til venninna og banka seg selv på panna.

Han gikk bort til utlendingen, mens han rista på hodet, og ga ham jointen.

«Merci», sa denne.

Danila huka seg ned hos ham.

«Den derre amerikanske musikken deres er dritt!», ropte han i øret hans og pekte mot høyttalerne.

«Ou. Tres bou music», franskmannen pekte og nikka.

«Så krangler'u! Man sier til deg at musikken din er dritt, og du krangler!» ropte Danila godlynt. «Ja og dere sjæl... Snart er hele det der Amerika deres ferdig... Vi kommer til å stelle i stand et helvete for dere alle... Vi kommer – og steller i stand... Skjønner'u?»

Franskmannen lytta, smilte og nikka. En gutt og en jente kom inn i rommet.

«Hva var'e du plaga han med?» Kate dro i ham. «Han er faktisk fransk.»

«Og forskjellen er...?» Han hadde allerede problemer med å tenke klart.

«Ålreit. Jeg heter Kate. Du kan alltid finne meg her. Kom innom hvis du får no' spenn, så tar vi en fest. Snakkes!»

Hun tok ham i hånda og gikk. Han så på henne helt til hun forsvant inn på en eller annen kafe.

(med berta)

Hun dro ham med ut i gangen.

«Har'u gummi?»

«Nei, åssen det?»

«Hva da «åssen det»? Tror du jeg kommer til å gi deg penga tilbake, eller?»

Han så dumt på henne.

«Greit, de franske har sikkert.»

Hun gikk inn i rommet, mens han gikk inn på kjøkkenet, åpna kjøleskapet, tok ut et egg og drakk det.

«Hva driver’u med?» spurte hun.

«Så blir jeg ikke rusa.»

Han våkna opp hjemme av at telefonen ringte. Hodet var nær ved å sprekke. Det var ettermiddag. Det var Viktor som ringte.

«Du må hjelpe meg, bror. Jeg har blitt skikkelig sjuk. Du må stikke av gårde med en gang og årne noe istedenfor meg. Klokka seks kommer det til å stå en BMW, rett bak hotellet «Petergof» på Vasilevskij. Der er det to fyrer, dem kommer til å forklare alt. Dem er hjernedøde begge to. Du får se der, åssen det er.

«Jeg er også hjernedød, bror. Jeg har vondt i huet, jeg kan ikke.»

«Danja, hvis du ikke hjelper meg, er jeg ferdig. Det er bare, jeg kan’ke si på telefonen... Ta med deg alt. Hvis det er noe så har dem mobil, ring...»

«Ålreit», sa Danila trøtt, la på røret og så gjennom lommene sine. Det var ingen penger der.

«Hvem er du?» Han var perpleks.

«Danila», sa han rolig. «Og du?»

«Jeg? Pavel Jevgrafovitsj», sa mannen og var treg i oppfattelsen. «Og hvor er Sveta?»

«Så her er saka, Pavel Jevgrafovitsj, nå gir du meg nøklene til leiligheten og så glemmer du nummeret til denne telefonen for alltid.»

«Akk, i helvete...» mannen kvaltes nærmest. «En elsker!»

Kommentardel

I denne delen vil jeg kommentere oversettelsen og arbeidet med den. Jeg vil først si litt om teksten og deretter tar jeg for meg selve oversettelsesarbeidet. Jeg vil presentere interessante eksempler fra teksten. Disse står i *kursiv* sammen med tilhørende sidetall i originalteksten og oversettelsen. De relevante frasene i eksemplene er **utheva**.

1 Teksten

1.1 Valg av tekst

Jeg fant ganske tidlig ut at jeg ville prøve å oversette noe der det brukes dagligdags språk og slang. Det tok derimot en god stund før jeg landa på Aleksej Balabanovs film *Брам* fra 1997. Jeg kjente til filmen og omtrent hva den handla om, men jeg hadde ikke sett den, og jeg visste heller ikke om det var mulig å få tak i manuset eller om det kom til å egne seg for mitt formål. Det viste seg imidlertid å være et godt valg. Manuset er blitt gitt ut flere ganger, første gang i samlinga *Брам, Брам-2 и другие фильмы* i 2005 og flere ganger seinere i lignende samlinger. Det er rikt på replikker med muntlig språk, slang, sjargong og bannskap. Et annet moment som bidro til at jeg valgte denne teksten, er den historiske konteksten rundt som jeg også vil komme nærmere inn på.

1.2 Sammendrag

Handlinga i manuset følger Danila, en ung mann som nettopp er ferdig med å tjenestegjøre i hæren. Etter å ha havna i slåsskamp i hjembyen, sender mora ham til storebroren Viktor i St. Petersburg i håp om at han kan få skikk på ham. I St. Petersburg møter Danila raskt på storbyens skyggeside i form av hjemløshet, narkotika, prostitusjon og, ikke minst, gjengkriminalitet. Sistnevnte blir han selv involvert i når han finner Viktor. En gjengleder, som bare blir omtalt som «Kula», har gitt Viktor i oppdrag å drepe en rival. Dette oppdraget legger Viktor over på Danila, som utfører det både effektivt og ryddig. Kula vil ikke betale Viktor for mordet, og han setter derfor ut to av sine menn til å drepe ham etter at han har fullført oppdraget. Isteden havner Danila i konflikt med disse to, og han klarer å skyte en av dem, men blir også selv skada. Etter rekonvalesensen får han via Viktor et nytt oppdrag, denne gangen sammen med to av Kulas menn. De skal drepe en regissør. Danila ombestemmer seg imidlertid i løpet av oppdraget og dreper de to mennene isteden. Kula prøver nå aktivt å få Danila drept, og til slutt lokker han ham hjem til Viktor for å ta ham der.

Danila skjønner hva som skjer og kommer forberedt. Han dreper Kula og håndlangerne hans. Han sparer brorens liv selv om han vet at det er han som har forrådt ham. Danila ber Viktor dra hjem til mora og hjelpe henne på sine gamle dager. Handlinga slutter med Danila som haiker med en lastebil ut av St. Petersburg og mot Moskva.

1.3 Historisk kontekst

Брам, hvis manus blei skrevet i 1995, føyer seg inn i rekka av russiske gangsterfilmer fra 90-tallet. Den økte friheten til filmskaperne så vel som de sosiale og økonomiske forholdene i Russland på den tida gir en forklaring på hvorfor akkurat denne filmgenren var så utbredt akkurat da. De er et lite øyeblikksbilde av kulturen på akkurat det tidspunktet i akkurat det landet. 90-tallet var en veldig kaotisk tid for det nylig selvstendige Russland, og det er et tiår som har fortsatt å prege landet helt fram til i dag. Alt det ovennevnte bidro til at jeg valgte akkurat denne teksten.

Брам er full av momenter som plasserer teksten nøyaktig i tida den er skrevet. Russiske og vestlige artister fra 90-tallet nevnes i fleng, i tillegg til Danilas splitter nye walkman. Danilas mor nevner at hun ikke har fått lønn på tre måneder, noe som var ganske vanlig i Russland i denne perioden. Broren Viktor jobber for mafiaen, som nok da var på høyden av sin makt i Russland. Danila selv er en veteran fra den første Tsjetsjenia-krigen som varte fra 1994 til 1996. Manuset kan altså ikke lett skilles fra stedet og tida det blei skrevet i.

2 Oversettelsesarbeidet

2.1 Framgangsmåte

Før jeg begynte å oversette, så jeg filmen og leste manuset. På den måten fikk jeg en oversikt over historien og stilen, noe som hjalp med valget av strategi. Filmen skiller seg fra manuset på en del punkter, så jeg har prøvd å være forsiktig med å la den påvirke oversettelsesarbeidet for mye. Likevel er det viktig å påpeke at Balabanov var både manusforfatteren og regissøren til denne filmen. Dette er sannsynligvis noe av grunnen til at manuset er ganske minimalistisk i skildringer og beskrivelser. Teksten blei ikke i hovedsak skrevet med tanke på et allment publikum, men til hjelp for en person som allerede hadde en formening om hva slags film han ville lage. Siden teksten er så sparsommelig når det kommer til beskrivelser, har filmen vært nyttig for å forstå enkelte momenter. Det blei lettere å skjønne nøyaktig hva som foregikk, og hvordan jeg så skulle oversette det, når jeg kunne se hvordan scenene utspilte seg.

Jeg har benytta meg av både fysiske og nettbaserte ordbøker, først og fremst *Ny stor russisk-ordbok* av V. Berkov, <https://context.reverso.net>, <https://ru.wiktionary.org> og

<https://academic.ru/>. Jeg har også hatt særlig god nytte av dedikerte slangordbøker: *Толковый словарь русского сленга* av V. Elistratov, *Словарь тысячелетнего русского арго* av M. Gratsjev og *Dictionary of Russian slang & colloquial expressions* av V. Shlyakhov.

2.1.1 Ekvivalens

Ekvivalens er et sentralt begrep innenfor oversettelsesfaget. Blant språkforskere er det en viss uenighet om hvordan ekvivalens skal defineres, hvordan det best oppnås og om det i det hele tatt kan eller bør oppnås. Sylfest Lomheim setter eksplisitt ekvivalens, altså det han definerer som kommunikativt likeverd, som målet for oversettelse i boka *Omsetjingsteori*.¹ Han definerer ekvivalens slik:

Den næraste naturlege språklege attgjeving i mottakarspråket av den budskapen (ikkje det semantiske innhaldet) som er uttrykt i sendarspråket. Attgjevinga skal vera likeverdig med omsyn til stilnivå og tekstfunksjon. Det siste kravet er nødvendig for at versjonen skal ha samme verknad på sine lesarar som originalen har på sine.²

Denne definisjonen er ganske grei å forholde seg til og bygger mye på Eugene Nidas konsept om dynamisk ekvivalens. Målet med dynamisk ekvivalens er likeverdig effekt. Forholdet mellom målteksten og leseren skal være det samme som forholdet mellom kildeteksten og den originale leseren. I kontrast til dynamisk ekvivalens setter Nida formell ekvivalens. Her er fokuset på budskapet. Oversettelsen skal ligge så nærme kildeteksten som mulig, både i innhold og struktur. Det mest ekstreme eksempelet på formell ekvivalens vil være en glosseoversettelse der man oversetter direkte ord for ord.³

Mona Baker definerer i *In other words: a coursebook on translation* ikke egentlig ekvivalens, men sier bare at det er det beleilig å bruke det i boka fordi de fleste oversettere er vant med det. Hun understreker også at ekvivalens alltid er relativt.⁴ Likevel tilsier bruken av begrepet i boka at dette er målet for oversettelse.

Kinga Klaudy lister opp flere lingvisters syn på ekvivalens i *Languages in translation* og legger deretter fram sitt eget. Hun beskriver de tre typene ekvivalens som må til for en kommunikativt ekvivalent oversettelse: referensiell, kontekstuell og funksjonell:

---

¹ Lomheim, 29.

² Lomheim, 74.

³ Nida, 144.

⁴ Baker, 5.

referential equivalence is that the target-language text should refer to the same segment of reality, to the same facts, events and phenomena as the source-language text. (...) **contextual** equivalence (...) individual sentences should occupy the same position in the whole of the target-language text as their correspondents in the whole of the source-language text. **Functional** equivalence (...) the target-language text should play the same role in the community of target-language readers as the source-language text in the community of source-language readers (this role may involve transfer of information, provoking certain emotions, appeal, etc.).⁵

Både Lomheim og Klaudy vektlegger funksjon og hva slags virkning målteksen har på leserne. Den skal være den samme som kildeteksten har på sine lesere. Samtidig sier de at informasjon og fakta i originalen må bevares i oversettelsen. Lomheim setter dette som ett av sju punkter som kreves for en ekvivalent versjon⁶ og dette faller under Klaudys referensielle ekvivalens.

Kravet om funksjonell og referensiell ekvivalens virker noe selvmotsigende for meg, i alle fall når det er snakk om tekster som inneholder referanser til ting i den virkelige verden. La oss ta *Bpam* som et eksempel. Jeg har allerede nevnt noen av de referansene til russiske geografiske, sosiale og kulturelle fenomener som er å finne i teksten: fra mafiaen til folkekjære musikere og byen St. Petersburg i seg selv. Ingen av disse tingene vil ha samme konnotasjoner for en norsk leser som for en russisk leser. Skulle teksten hatt samme virkning, måtte disse fenomenene byttes ut med like norske fenomener, for eksempel bytte St. Petersburg ut med Bergen (begge kalles jo kulturhovedstaden i sine respektive land). Dette ville, dersom det i det hele tatt hadde vært mulig, miste den referensielle ekvivalensen.

Det skal nevnes at alle de ovennevnte forfatterne er ganske enig i at det finnes varierende grad av ekvivalens og at en 100% likeverdig oversettelse er umulig. Ekvivalens er likevel et nyttig begrep for å forklare valgene oversetteren tar. Jeg vil hovedsakelig bruke Klaudys tre kategorier i denne kommentaren fordi de er ganske dekkende og kan brukes til å forklare de fleste valg. Jeg vil i hovedsak peke hvordan jeg har oppnådd funksjonell ekvivalens fordi jeg ser på de andre typene som en implisitt forutsetning for en riktig oversettelse.

2.1.2 Fremmedgjøring og hjemliggjøring

Teologen og filosofen Friedrich Schleiermacher hevda i 1813 at man kun har to valg når man skal oversette. Oversetteren kan i størst mulig grad velge å bringe leseren nærmere forfatteren,

---

⁵ Klaudy, 89.

⁶ Lomheim, 74.

eller bringe forfatteren nærmere leseren.⁷ Lawrence Venuti kaller i *The translator's invisibility* disse tilnærmingene henholdsvis fremmedgjøring og hjemliggjøring.

Fremmedgjøring synliggjør de lingvistiske og kulturelle forskjellene mellom kildeteksten og målkulturen. Hjemliggjøring minimerer disse forskjellene og bringer teksten så nær målkulturen som mulig.⁸

Venuti kobler hjemliggjøring opp til Nidas tidligere nevnte konsept om dynamisk ekvivalens der målet er at oversettelsen skal virke helt naturlig og relevant for målkulturen. Han er særdeles kritisk til denne strategien, og han trekker fram Nida og utbredelsen av hans teorier som et eksempel på etnosentrismen som så lenge har dominert engelskspråklig oversettelsespraksis. Fremmedgjøring er et motsvar til denne tendensen.⁹

For Venuti er valget av strategi, fremmedgjøring eller hjemliggjøring, et etisk valg. Han vil gjøre oversetteren synlig og sette lys på hvordan oversetting forvrenger den originale teksten, og helst minimere forvrenginga.

Mitt valg av strategi hadde mindre med etikk å gjøre og mer med hva jeg mente ville bli et interessant produkt. Jeg har nevnt hvordan *Bpam* er en refleksjon av en bestemt tid og et bestemt sted, og det var dette jeg ville presentere i det ferdige produktet. Derfor har jeg valgt å ha en viss preferanse for fremmedgjøring i oversettelsen. Ordtak, faste uttrykk og slang har jeg i hovedsak prøvd å finne norske ekvivalenter til, heller enn direkte oversettelser. Men personnavn og stedsnavn har jeg i hovedsak beholdt som de er og bare translitterert.

Oversettelsesarbeidet har gjort det nødvendig for meg å tilegne meg mye kunnskap om russisk slang, kriminell sjargong og musikere på 90-tallet. Derfor vil jeg trekke fram et viktig poeng, som ikke er direkte relatert til fremmedgjøring, men et argument for å beholde en del kulturelle referanser uten å forklare dem: Det er ikke nødvendigvis slik at lesere i kildekulturen forstår alle referanser selv. Oversetteren må naturligvis ha god kunnskap om alle begrepene som brukes i originalteksten, men det betyr ikke alltid at denne kunnskapen må overføres til leseren. Desto viktigere er kanskje dette når det gjelder filmmanus og man tar hensyn til hvem som er målgruppa for det, skuespillere. En skjønnlitterær tekst som er beregna på et allment publikum vil ofte forklare ting litt bedre for leseren dersom det er nødvendig. Et manus på sin side skal bare beskrive hva som skal skje i en film og hvordan dette skal se og høres ut. Alle momentene i en film trenger ikke nødvendigvis å være forståelige, de må bare være troverdige.

---

⁷ Venuti, 19.

⁸ Venuti, s. 19-20.

⁹ Venuti, s. 21.

Jeg vil også nevne at selv om Venuti inkluderer synliggjøring av lingvistiske forskjeller, ikke bare kulturelle, som en del av fremmedgjøringa, har ikke jeg gått så langt. Grammatikk, setningsstruktur og uttryksmåte er så nærme naturlig norsk som mulig. Dette er dessuten ikke bare en historie om St. Petersburg på slutten av 90-tallet, men også om personene. Jeg vil at en norsk leser skal få det samme inntrykket av personlighetene deres som en russisk leser. Derfor har jeg lagt oversettelsene av dialogene nærmere målspråket. Jeg er altså ikke en så synlig oversetter som Venuti kanskje skulle ønske, men jeg har heller ikke prøvd å viske ut de kulturelle forskjellene.

2.2 Realia

Referanser til reelle fenomener og ting, realia, kan by på utfordringer for oversetteren. I forståelsesfasen av oversettelsen kreves det god kjennskap til kildekulturen, og i formuleringsfasen er man nødt til å gjøre disse referansene forståelige for målkulturen.¹⁰ I denne delen vil jeg ta for meg noen av realiane jeg har møtt på i teksten og hvordan jeg har oversatt dem. Jeg har kun benytta meg av tekstuell kompensasjon, hovedsakelig i form av translitterasjon, eksplikasjon og generalisering.

Translitterasjon vil si at man gjengir tekst som er skrevet med et bestemt skriftsystem ved å bruke tilsvarende tegn fra et annet skriftsystem.¹¹ I dette tilfellet vil det si å overføre fra det kyrilliske alfabetet til det latinske.

Eksplikasjon vil si at man legger til informasjon i målspråket som er implisitt i kildespråket.¹²

Generalisering innebærer at et ord eller en frase i kildespråket byttes ut med et ord eller en frase i målspråket som har en mer generell betydning. Det kan være nødvendig å gjøre dersom kildespråket har mer en mer detaljert segmentering av noen konsepter. Farger er et typisk eksempel på slikt; «синий» og «голубой» blir begge «blå» på norsk (man kan riktignok spesifisere på norsk med «mørkeblå» og «lyseblå»). Iblant generaliserer man også fordi det er enklere å finne et mer generelt begrep på målspråket eller fordi det generelle begrepet er lettere å passe inn i setningsstrukturen.¹³ I motsetning til generalisering har man spesifisering som da ofte er nødvendig hvis målspråket har en mer detaljert segmentering av

---

¹⁰ Lomheim, 46.

¹¹ <https://snl.no/translitterasjon>

¹² Klaudy, 172.

¹³ Klaudy, 201.

noen konsepter enn kildespråket.¹⁴ Eksempelvis kan «рука» oversettes enten som «hånd» eller som «arm», så her er oversetteren avhengig av å forstå konteksten.

2.2.1 Stedsnavn

Det forekommer flere referanser til geografiske steder i manuset, og da selvfølgelig først og fremst til St. Petersburg.

Det fulle russiske navnet «Санкт-Петербург» blir ikke brukt i teksten en eneste gang. Danilas mor sier «Ленинград», og ellers i teksten brukes «Петербург» eller det vanlige russiske kallenavnet for byen: «Питер». Det første tilfellet av «Петербург» har jeg oversatt som «St. Petersburg» for å forsikre om at leseren veit hvilken by det er snakk om, mens seinere forteller oversatte jeg med «Petersburg». Slik har jeg også oversatt «Питер». Dette er en såpass vanlig måte å referere til byen på på russisk at det ikke sier stort mer om taleren enn «Петербург». Derfor er det en relativt ubetydelig distinksjon i tillegg til at det kan føre til forvirring hos en ikke-russisk leser å skrive «Piter».

En mer betydelig distinksjon er derimot den mellom «Leningrad» og de andre navnene på byen. Det sier noe om Danilas mor at hun bruker det gamle, sovjetiske navnet på byen istedenfor det «nye». Filmen gjør til og med et poeng av dette ved at Danila retter på henne. Denne oversettelsen er også lite problematisk fordi «Leningrad» også var det norske navnet på byen, og ordet vil være kjent for de fleste norske lesere.

Adresser og navn på områder i St. Petersburg har jeg også stor sett beholdt slik de er. Dette er reelle adresser og steder, så jeg vil i størst mulig grad beholde navnene i oversettelsen. Samtidig er det som regel ikke essensielt for leseren å vite nøyaktig hvor disse stedene er. Enkelte steder har jeg likevel lagt til noe oppklarende informasjon slik som i dette eksempelet:

— *Данила Сергеевич, 75 г. р., Вокзальная, 22.* (s. 1)

«*Danila Sergejevitsj, født 1975, Vokzalnaja-gata, 22.*» (s. 1)

Allerede før han bekrefter at han har vært i militæret et par linjer seinere, får vi her inntrykk av at Danila er vant til å forholde seg til autoritetsfigurer og byråkrati. På spørsmålet om fornavn og farsnavn tar han også med fødeår og adresse. Svaret er kort og konsist uten unødvendig informasjon. Jeg har lagt til «gata» for å vise at det er snakk om en adresse, siden dette ellers ikke kommer fram av teksten. Implisitt i «Вокзальная» er gatenavnet «Вокзальная улица». Derfor kunne jeg også ha oversatt det til «Stasjonsgata»,

---

¹⁴ Klady, 187.

«Jernbanegata» eller lignende, men siden betydninga ikke er viktig for handlinga eller forståelsen av teksten, beholder jeg «Vokzalnaja». Dette er av hensyn til fremmedgjøringa og for å holde det konsekvent med gjengivelsen av reelle adresser seinere i teksten. Her har jeg altså brukt både translitterasjon og eksplikasjon.

«Фонтанка» er navnet på en spesifikk kanal i St. Petersburg og husene langs kanalen har adressen «набережная реки Фонтанки», men kalles ofte bare «Фонтанка».

2.2.2 Merkenavn

Et par steder i teksten brukes merkenavn aleine for å betegne et objekt. Dette er merkenavn som kan være mer eller mindre kjente for norske lesere. I denne seksjonen tar jeg for meg hvordan jeg har oversatt disse.

— *Зин, возьми водки покрепче, а в аптеке бинтов и стрептоцид.*

Антибиотиков еще сильных попроси. Я названия все забыл... Да и деду что-нибудь, чтоб не нудел. (s. 11)

«Zinka, få tak i no' sterk vodka, og bandasjer og sårsalve på apoteket. Be om den sterkeste antibiotika'n. Jeg har glemt navnet... Ja, også noe til gammer'n, så'n ikke plager vårs.» (s. 12)

«Стрептоцид» er et antibakterielt preparat med den aktive ingrediensen sulfonamid. I Russland brukes dette blant annet til behandling av infeksjoner i huden og sår og er tilgjengelig på apoteket. Dette legemiddelet er ikke veldig utbredt til den bruken i Norge, så jeg har valgt å generalisere med «sårsalve».

на старую «Ригонду» (s. 22)

den gamle «Rigonda»-platespilleren (s. 24)

Her har jeg benytta meg av translitterering for merkenavnet, og eksplikasjon for å forklare hva det er.

Дальнобой (s. 25)

Lastebil (s. 26)

«Дальнобой» refererer spesifikt til et kjøretøy, en sjåfør eller yrket som driver med langtransport. Siden det ikke er noe godt norsk ord for dette, har jeg generalisert og brukt hyperonymet «lastebil». Det er heller ikke veldig viktig akkurat hva slags lastebil det er, og det kommer også fram av konteksten at den driver med langtransport når Danila sier han skal

til Moskva. Dette er for så vidt ikke et merkenavn, men jeg nevner det her fordi det relaterer til neste eksempel:

КАМАЗ взревел дизелем и тяжело тронулся. (s. 25)

Med et diesel-brøl og en kraftanstrengelse kom KAMAZ-en seg i gang. (s. 26)

Jeg har ikke valgt å forklare «KAMAZ» nærmere her fordi det kommer fram av konteksten at det er snakk om lastebilen. Merket KAMAZ er også relativt kjent utafør Russland. Jeg kunne også bare ha brukt «lastebil» igjen her, men av hensyn til målet om fremmedgjøring har jeg valgt å beholde den kulturelle referansen og bare translitterere.

— *У вас таблетка от головы есть?* (s. 27)

«Dere ha 'kke en paracet?» (s. 29)

Her har jeg valgt å spesifisere. Paracet er såpass godt kjent på norsk som smertestillende mot hodepine, så dette ordet kommuniserer raskt at han spør fordi han har vondt i hodet. Det brukes også ofte bare som et generelt ord for smertestillende, enten det er snakk om paracetamol, ibuprofen eller noe annet. Det riktige ordet på russisk er «таблетка от головной боли» ikke «таблетка от головы», så det passer å bruke en litt mer uformell betegnelse på norsk også. «Hodepinetablett» ville virke litt formelt og passer kanskje ikke til karakteren. Her har jeg ofra noe av den referensielle ekvivalensen til fordel for den funksjonelle.

2.2.3 Personnavn og beskrivende kallenavn

Mange russiske navn har ekvivalenter på norsk, for eksempel «Данила» tilsvarer «Daniel». Jeg har likevel valgt å bare translitterere navnet for å understreke de kulturelle forskjellene mellom russisk og norsk. Det samme har jeg gjort med alle personnavna, bortsett fra ett som jeg tar opp til slutt i denne seksjonen.

Russiske navnekonvensjoner skiller seg særlig fra norsk ved bruken av farsnavn og faste kallenavn/kortformer eller diminutiver av fornavn. I denne seksjonen tar jeg for meg hvordan jeg løste noen av oversettelsesproblemene knytta til personnavn. Jeg tar også med beskrivende kallenavn på slutten av seksjonen. Disse kallenavna kan ikke egentlig knyttes til begrepet realia, men de er interessante å kommentere og passer inn under den overordna rubrikken «navn».

— *Багров Сергей Платонович, сорок второго года рождения. Вор-рецидивист. Убит в местах лишения свободы в январе восемьдесят второго года. Одноклассник мой.* (s. 2)

«Faren hans, Bagrov, Sergej Platonovitsj, født i '42. Vaneforbryter. Drept i fengsel i januar, '82. Klassekamerat av meg.» (s. 2)

Den russiske navnekonvensjonen med bruk av farsnavn gjør at en russisk leser enkelt forstår at Danila Sergejevitsj Bagrov sannsynligvis er sønnen til Sergej Bagrov. Dette er ikke åpenbart for den gjengse norske leser. Derfor har jeg lagt til «Faren hans» for å forhindre forvirring. Faren blir nevnt et par ganger til i teksten, men dette er det eneste stedet det forklares eksplisitt at han blei drept. Derfor er det viktig at leseren forstår at det er han det er snakk om her. Her har jeg brukt eksplikasjon og lagt til informasjon på norsk som er implisitt på russisk. Jeg brukte den samme teknikken i det neste eksempelet:

Идут фотографии брата, потом брата с Данилой, потом опять брата. (s. 3)

Det kommer et bilde av broren, Viktor, så et av broren sammen med Danila, deretter broren igjen. (s. 3)

Jeg har lagt til «Viktor» for å tydeliggjøre at Vitja og Viktor er samme person og at det er Danilas bror som blir beskrevet i neste avsnitt på side 3. Dette introduserer også russiske kallenavn for leseren. Jeg ville beholde dette fordi det er typisk russisk og fordi bruken av kallenavn sier noe om forholdet mellom karakterene.

Витенька мой, первенький. (s. 3)

Min lille førstefødte Vitja. (s. 3)

Det er ikke brukt veldig mange diminutiver i teksten, men der det finnes, slik som her, har jeg brukt adjektivet *lille*. Dette er et eksempel på det Klaudy kaller leksikalsk fordeling der betydninga av ett ord i kildespråket må fordeles over flere i målspråket.¹⁵

Noen karakterer blir kun referert til ved kortformen av navnet, sånn som «Зинка», «Света» og «Стёпа». I disse tilfellene har jeg bare translitterert disse og ikke lagt til langformen av navnet noe sted slik som for Viktor. Siden de kun refereres til med ett navn, er det ingen fare for forvirring hos leseren. Det at kun kortformen av navnet brukes i hele teksten skaper også en viss effekt. Dersom leseren ikke er kjent med russiske kallenavn og hvordan de brukes, forsvinner denne effekten, men det ville den gjort hvis jeg hadde med langformen også. På denne måten blir oversettelsen mer tro mot originalen.

Det eneste navnet jeg har valgt å ikke bare translitterere er, «Кэт», som jeg heller har skrevet om til «Kate». Det er fordi «Кэт» ikke er et russisk navn. *Викисловрь* definerer det som kallenavn til det engelske navnet «Кэтрин», som er en transkribering av «Catherine»,

---

¹⁵ Klaudy, 223.

eller som et ironiske kallenavn til «Екатерина».¹⁶ Det egentlig navnet hennes er altså trolig enten «Кэтрин», eller så er det «Екатерина». Hun bruker da kallenavnet «Кэт» heller enn det mer tradisjonelle «Катя» fordi hun synes det er kult. Jeg er tilbøyelig til å mene at det er sistnevnte på grunn av engelskferdighetene hennes og den generelle preferansen hun viser for vestlig kultur over russisk. Uansett så har «Кэт» tydelige engelspråklige konnotasjoner og skiller seg betydelig fra navnene til alle de andre karakterene. «Kate» vil ha den samme effekten for en norsk leser og er funksjonelt ekvivalent.

I tillegg til de vanlige russiske navnene og kallenavnene/kortformene forekommer det en del andre kallenavn i teksten særlig mellom de kriminelle. Viktor blir kalt «татарин» av sine kriminelle kolleger og tsjetsjeneren er bare «Чечен». Disse navnene har jeg bare oversatt direkte til henholdsvis «tataren» og «Tsjetsjeneren». Det samme har jeg gjort med kallenavnene på de andre bandittene som nevnes. «Утюг» og «Гвоздь» blei «Strykejernet» og «Spiker'n». Unntaket der er kallenavnet «Шиша» som er navnet på en obskøn gest som kan sammenlignes med det å vise noen langfingeren.¹⁷ Derfor valgte jeg rett og slett å kalle ham «Finger'n»

Så er det to kallenavn beskriver et attributt hos personene de hører til, selv om de her ikke står bak annet navn. De blir heller aldri brukt av noen av karakterene i dialogen, men kun i den narrative delen av teksten. Det første er «Круглый» som han kalles fordi fjeset hans er så rundt. Utfordringa her var å finne en oversettelse som ikke fikk ham til å høres feit ut, som for eksempel «Rundingen», «Bolla» etc. Selv om det brukes et adjektiv på russisk, ville jeg unngå å gjøre det på norsk fordi, for eksempel «Den rundfjesete», ville bli for langt og tungvint og bryte med den effektive og minimalistiske stilen i kildeteksten. Jeg endte opp med «Kula» og koblet det til beskrivelsen av ham ved å oversette «Человек в начале третьего десятка с абсолютно круглым лицом (...)» (s. 3) som «Mannen i begynnelsen av tjuåra med det kulerunde ansiktet (...)» (s. 4). «Kula» mister litt av nøytraliteten til det enkle, beskrivende «Круглый», og gir konnotasjoner til en pistolkule. Men Kula er den viktigste antagonist i historien og framstår som en betydelig trussel for de andre karakterene, så tillegget av voldelige konnotasjoner på norsk passer til karakteren

Det andre beskrivende kallenavnet er «шишкоголовый» som brukes om noen av Kulas håndlangere. Dette var også utfordrende å oversette først og fremst fordi det var vanskelig å finne noen eksempler på bruken av ordet på russisk. Det vanligste så ut å være i

---

¹⁶ <https://ru.wiktionary.org/wiki/%D0%9A%D1%8D%D1%82>

¹⁷ Shylakhov, 319

det russiske navnet på paddearten *Anaxyrus terrestris* som er «шишкоголовая жаба».¹⁸

Direkte oversatt betyr det noe som har «knudrete hode», som på samme måte som den direkte oversettelsen av «Круглый» ville hørtet ganske tungvint ut på norsk. Også her endte jeg opp med et substantiv: «lavpanne». Man får inntrykk av at de personene som får dette tilnavnet i historien har mer muskler enn intelligens. «Lavpanne» gir det inntrykket på norsk og har også noe med hodet å gjøre.

2.2.4. Referanser til reelle personer

I teksten nevnes flere reelle russiske musikere og band. Disse har jeg valgt å beholde som de er, og har bare translitterert navnene. Det eneste stedet der jeg har lagt til noe mer informasjon enn det som kommer direkte fram i kildeteksten, er i dette eksempelet på side 1:

Под первые аккорды «Крыльев» Nautilus Pompilius, (s. 1)

Under de første akkordene til «Vinger» av gruppa Nautilus Pompilius, (s.1)

Her har jeg lagt til «gruppa» bare for å gjøre det helt klart hva det er snakk om. Denne låten og denne gruppa nevnes også flere ganger i løpet av historien. Danila prøver stadig å få tak i den plata, så det er et poeng å få oppklart hva det er med én gang.

Det er flere grunner til at jeg har beholdt referansene til disse reelle personene som de er, og hverken benytta meg av eksplikasjon eller utelatelse. Først og fremst ville tekstuell kompensasjon i form av eksplikasjon i teksten bryte for mye med stilen i kildeteksten. Den er ganske minimalistisk og forklarer ikke mer enn nødvendig. Det er heller ikke veldig nødvendig for å leseren å vite nøyaktig hvem disse menneskene er, og konteksten gjør det klart at det snakk om kjente musikere.

Jeg ville heller ikke utelate referansene til disse menneskene fordi musikk er ganske viktig for historien og filmen. John McKay skriver følgende om musikken i filmen:

(...) the music carries its own charge, its own attraction, independently of any elaborate spectacles constructed to sell it (and which Danila conspicuously ignores). Balabanov confirms his claim later, in the remarkably moving central section (very different from indications in the script, incidentally) when together with Danila we simply watch Russian rock artists entertaining one another, “unplugged.”¹⁹

---

¹⁸

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A8%D0%B8%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%8F_%D0%B6%D0%B0%D0%B1%D0%B0

¹⁹ McKay, 4.

Det er altså ikke tilfeldig hvilke artister som nevnes i manuset. Vjatsjeslav Butusov, som nevnes i manuset, var en personlig venn av Balabanov. Han spilte derfor seg selv i filmen uten betaling, og bandet hans, Nautilus Pompilius, sto for lydsporet til filmen.²⁰

2.2.5 Andre realia

I denne seksjonen tar jeg for meg noen andre referanser til reelle ting som ikke passer inn i de ovennevnte kategoriene og som heller ikke har noe felles seg imellom.

За ним поповские авторитеты. (s. 4)

Han har Popov-gjengen bak seg. (s. 4)

Dette er sannsynligvis en referanse til den kriminelle gjengen til Valerij Popov som var aktiv på 90-tallet²¹ og ikke til noen form for presteautoritet, som ville ha vært en direkte oversettelse av «поповские авторитеты». Derfor har jeg oversatt det med «Popov-gjengen». Jeg har ikke forklart det noe mer fordi det ikke er noe tydeligere hva det er snakk om på russisk, og dette er heller ikke viktig for forståelsen av teksten. Poenget her er at tsjetsjeneren har støtte av en annen gjeng, men likevel skal han drepes. Detaljene er mindre relevante. Mangelen på kontekst bidrar heller til følelsen av at man bare får et bilde av en annen verden, den kriminelle, som har sitt eget språk og sine egne referanser. Denne oversettelsen oppnår både referensiell og funksjonell ekvivalens.

Он рванулся в проходной двор. (s. 10)

Han spurta mot passasjen til gården ved siden av. (s. 10)

Definisjonen på «проходной двор» er ifølge Berkov et «gårdsrom som har forbindelse med et annet gårdsrom».²² Den fungerer som en passasje. Derfor har jeg brukt dette ordet i oversettelsen for å unngå å bryte flyten i scenen med unødvendig mye forklaringer.

— *В стройбате. Дороги чинил,* — (s. 15)

«*I ingeniørbataljon'. Fiksa veier,*» (s. 16)

---

²⁰ McKay, 2.

²¹

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0_%D0%92%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D1%80%D0%B8%D1%8F_%D0%9F%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B0

²² Berkov, 769.

«Стройбат» stammer fra sovjettida og er en forkortelse for «строительный батальон».²³ Det er et ganske vidt begrep sammenligna med ingeniørbataljonen i det norske forsvaret som kun betegner én avdeling. Jeg har likevel valgt å oversette det slik av et par grunner. For det første er de begge kjente og brukte begreper på sine respektive språk, og det er sannsynlig at man har hørt det brukt før og har en viss anelse om hva begrepet innebærer. På samme tid er det mindre sannsynlig at en sivilist som Sveta, som Danila henvender seg til her, veit nøyaktig hvilke oppgaver en slik avdeling har. Han avklarer også at han reparerte veier, noe som er en oppgave som kan falle inn under ingeniørbataljonens mobilitetsoppgaver.²⁴ For det andre er det sannsynlig at Danila ikke snakker sant her. Tidligere i teksten har han sagt at han kun jobba i hovedkvarteret og ikke hadde vært i kamp. Som leser har man, på grunn av Danilas kompetanse med våpen og vold, allerede begynt å tvile litt på denne forklaringa og det at han endrer den her, forsterker tvilen. Altså er ikke det viktigste akkurat hvor han sier han tjenestegjorde, men heller det at han prøver å legge skjul på kamperfaringa ved å si sånt som at han «fiksa veier» eller jobba «som skriver». Oversettelsen er funksjonelt ekvivalent.

в БКЗ «Октябрьский» (s. 16)

til konserthallen «Oktjabrskij» (s. 17)

Her har jeg translitterert navnet og brukt eksplikasjon og bytta ut forkortelsen, som står for «большой концертный зал», med «konserthallen».

2.3 Muntlig språk

Брам er, som seg hør og bør for et filmmanus, rikt på dialog. Dialogen er gjennomført muntlig i stilen, selv om dialogen til enkelte karakterer skiller seg ut. Dette gjelder særlig replikkene til Danilas mor og «gammer'n» med ord som har både grammatiske og ortografiske feil, og dermed ligger nærmere uttalen. Stilen er ikke så ekstrem i replikkene til de andre karakterene, men fortsatt merkbar ved bruk av slang, suffikset «-то» og nærmest konsekvent bruk av «чѐ» istedenfor «что» I tillegg utelates ofte personlig pronomen, som er relativt vanlig moderne russisk, men vitner om en muntlig stil. Ofte lar det seg ikke gjøre å finne en tilsvarende muntlig versjon av ordet på norsk. Jeg sørger for funksjonell ekvivalens ved å bruke muntlige versjoner av andre ord og sammentrekninger som «e'kke» og «ha'kke»

---

²³

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%8B%D0%B5_%D0%B2%D0%BE%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B0#CITEREF%2%AB%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%BD%D1%82%C2%BB2016

²⁴ <https://www.forsvaret.no/om-forsvaret/organisasjon/haeren/brigade-nord>

ol. Dette er et eksempel på det Lomheim og Baker kaller kompensering og spesifikt *displaced compensation*.²⁵ De språklige effektene som forsvinner i oversettelsen legges til igjen et annet sted for å få et resultat som er nærmere originalen.²⁶ På den måten beholder jeg helhetlig sett den muntlige stilen.

Ellers i manuset utgjøres bruken av ikke-standardisert språk av en slags blanding av ungdomsslang og russisk kriminell sjargong. Sistnevnte er et ganske stort tema med lang historie. Betydninga av ord her kan variere ut fra kontekst og tidsperiode. Iblant er utfordringa å finne ut om ordet har den kriminelle eller mer allmenne slangbetydninga.

2.3.1 Slang og sjargong

Oversettelse av slang byr på særlige utfordringer, ikke bare fordi det ofte kan være vanskelig å finn ut av hva ordene faktisk betyr, men også fordi selve betydninga bare er halve poenget. Omtrent like viktig er de språklige bildene og konnotasjonene som kommuniseres. Hva slags slang som brukes, sier noe om avsenderen. Dette påpekes i *Høy eller stein: Narkotikaslang i Norge*: «Det er imidlertid knyttet prestisje til kunnskapen om slike tilstander. Av og til kan derfor den sosiale funksjon ved å skille de ulike begreper være vel så viktig som den semantiske. Man får formidlet at man «vet» forskjellen på høy og stein».²⁷ Jeg har prøvd å ta hensyn til de utenomspråklige assosiasjonene knytta til slangen som brukes. Det er ikke alltid det er mulig, og da har jeg prioritert den semantiske betydninga. Jeg vil også påpeke der noen konnotasjoner eller betydninger har forsvunnet i oversettelsen.

*А ты все **железы** свои включаешь.* (s. 3)

*Men du bare slår på dem derre **dingsene** dine.* (s. 3)

Dette er et eksempel på «konflikt» mellom kriminell og vanlig slang. Shlyakhov lister opp den kriminelle betydninga av «железо» som våpen og ellers som maskinvare.²⁸ Elistratov lister opp mange definisjoner, blant annet maskin og maskinvare.²⁹ Det var likevel ikke veldig vanskelig å bedømme hvilken betydning var ment her. For det første er det Danilas mor som snakker, ikke en av de kriminelle. For det andre sier hun det og sikter til en CD-spiller. Jeg endte dermed å oversette det som «dingsene» og oppnår funksjonell ekvivalens.

---

²⁵ Baker, 297.

²⁶ Lomheim, 90-92.

²⁷ Eifring, 42.

²⁸ Shlyakhov, 86.

²⁹ Elistratov, 124.

У него всегда два-три быка со стволами. (s. 4)

Han har alltid med seg to–tre soldater med våpen. (s. 4)

«БЫК» betyr okse, men har også en slangbetydning, og her er det også litt uenighet om betydninga i kildene mine. Shlyakhov og Elistratov definerer «бык» kun som en sterk ung mann, eller en morder eller en livvakt³⁰, eller et gjengmedlem eller innbruddstyv.³¹ Gratsjev lister veldig mange betydninger, men de for det meste alle relatert til gjengkriminalitet.³² «Soldat» eller «soldier» er vanlig å bruke i en del amerikansk media om mafiaen, og vil sannsynligvis være kjent for en del norske lesere. Dette passer også inn med retorikken som brukes ellers der karakterene referer til disse gjengkonfliktene som krig. «СТВОЛ» er for øvrig også et slangbegrep. Det betyr bokstavelig talt løpet på et våpen, men brukes om skytevåpen generelt.³³

Беспредельщик. (s. 14)

Han holder seg ikke til lovene våre. (s. 15)

Her er enda et eksempel der ordbøkene er uenige, og man kan igjen se en konflikt mellom betydninga av et ord i kriminell sjargong og i vanlig slang. Shlyakhov og Elistratov definerer det som en kriminell eller lovbrøyer³⁴, og en som ikke overholder regler og normer.³⁵ Gratsjev definerer det spesifikt som en kriminell som ikke lenger følger reglene og tradisjonene til «вор в законе»³⁶, som er en slags kriminell æreskodeks. I og med at personen som sier dette er kriminell, så vel som personen han snakker om, har jeg valgt å bruke den siste betydninga. Jeg oversatte det ganske direkte til hva det faktisk betyr istedenfor et tilsvarende slangbegrep. På den måten mister man noen av konnotasjonene ved slanguttrykket. Samtidig beholder oversettelsen inntrykket man får av disse kriminelle, at de har sine egne lover parallelt med storsamfunnets.

— *У тебя патроны есть?* (s. 29)

«*Har 'u gummi?*» (s. 31)

Dette var en av de vanskeligste replikkene i teksten å oversette. Jeg klarte ikke å finne noen oversettelse av «патрон» hverken i vanlige eller slangordbøker som passa inn her, og ingen

---

³⁰ Shlyakhov, 30.

³¹ Elistratov, 54.

³² Gratsjev, 116-117.

³³ Shlyakhov, 255.

³⁴ Shlyakhov, 18.

³⁵ Elistratov, 39.

³⁶ Gratsjev, 73-74.

av de russisktalende jeg spurte, kjente til en sånn betydning heller. Jeg hadde i bakhodet versjonen av denne scenen som er i filmen der Kate isteden bruker ordet «презервативы». Dette, sammen med denne definisjonen fra *Викисловарь*: «техн. приспособление в виде полой трубки, в которой размещается заготовка, другое приспособление и т. п.»³⁷, gjorde at jeg kom fram til at det sannsynligvis er slang for kondomer. Det kommer fram andre steder i teksten at Danila har litt problemer med å forstå slangen til Kate, så sannsynligvis tror han at hun snakker om faktiske patroner til skytevåpen. Akkurat den dobbeltbetydninga forsvinner her, men ved å bruke «gummi» virker det likevel som at han bare misforstår, heller enn at han ikke skjønner noe i det hele tatt.

2.3.2. Banning og skjellsord

Oversettelse av banning byr på lignende problemer som ved oversettelse slang. Her er nok de ikke-semantiske konnotasjonene enda viktigere. Dette er fordi man sjelden bruker banneord i sin konkrete betydning.³⁸ Her er altså funksjonell ekvivalens mer sentralt enn referensiell ekvivalens. Skjellsord er nært relatert og overlapper ofte med banneord. Denne seksjonen tar for seg noen eksempler på ukvemsord og hvordan jeg har oppnådd funksjonell ekvivalens.

Ved bruk av skjellsord kan det semantiske innholdet være viktig, men da er det som regel ment i overført betydning. Eksempelvis:

гниды синие (s. 5)

fyllekrek (s. 5)

«Гнид» betyr bokstavelig talt «lus» og «синий» er slang for å være full.³⁹ Her er «lus» ment i overført betydning som noe lite og ubetydelig, og på den måten har det samme semantiske betydning som «krek» Dette er også et eksempel på leksikalsk sammentrekning der flere ord i kildespråket trekkes sammen til ett i målspråket.⁴⁰ Dette er relativt vanlig når man oversetter fra russisk til norsk fordi norsk har en tilbøyelighet til sammensatte ord der russisk bruker adjektivkonstruksjoner.

Я его подстрелил, гада, а он, сука, Шишу замочил... (s. 10)

Jeg skøyt etter'n, svinet, men han, jævelen, tok Finger'n... (s. 11)

Dette eksempelet over og det neste illustrerer godt at det faktiske semantiske innholdet er mindre viktig. La oss først se på «гад» som bokstavelig talt betyr «krypdyr», men som også

³⁷ <https://ru.wiktionary.org/wiki/%D0%BF%D0%B0%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BD>

³⁸ Lomheim, 43.

³⁹ Elistratov, 372.

⁴⁰ Klaudy, 214.

brukes om en fæl eller avskyelig person.⁴¹ «Svin» er funksjonelt ekvivalent på norsk både i betydning og emosjonell slagkraft. De er skjellsord, men ikke tabuord. Det er for så vidt ikke «*сука*» heller, det betyr bokstavelig talt «tisper», men i likhet med det engelske «bitch» er det et ganske sterkt skjellsord, og det er ganske vanlig. «Tisper» er ikke et særlig vanlig skjellsord på norsk. «Kjerring» er mer vanlig og har mange av de samme konnotasjonene. Det er imidlertid ikke et veldig sterkt skjellsord og brukes dessuten nesten utelukkende om kvinner. Hvis det brukes om menn, er det som regel for å håne det man oppfatter som feminine karaktertrekk. «Jævel» er derimot et vanlig og sterkt skjellsord. Det er også relativt «nøytralt» i det at det kan brukes om hvem som helst og ikke signaliserer noe særlig mer enn bare en generell negativ holdning til mottakeren. I denne konteksten er «*сука*» og «jævel» funksjonelt ekvivalente. Det er imidlertid ikke tilfellet i neste eksempel:

— *Ты сука!* — (s. 21)

«*Din hore!*» (s. 22)

Konteksten her er Danila som skjeller ut Sveta fordi han tror at hun har fortsatt med prostitusjon etter at han ba henne om å slutte. «Hore» er en mer passende oversettelse her på grunn av det semantiske innholdet.

— *Вот, блядь, попали,* — (s. 18)

«*Nå sitter vi faen meg fint i det*» (s. 20)

«Блядь» er et av de groveste og vanligste russiske banneorda. Den faktiske betydninga er «hore», men det brukes nok oftest bare som et generelt uttrykk for misnøye. «Faen» er et av de kraftigste og vanligste norske banneorda. Det betyr bokstavelig talt «djevel», men det brukes også oftest som et generelt uttrykk for misnøye. I dette eksempelet er det semantiske innholdet i banneordet fullstendig irrelevant. Derfor har jeg kun tatt hensyn til funksjonell ekvivalens.

2.3.3 Ordtak og uttrykk

Andrews og Maksimova skriver om russiske ordtak og uttrykk i *Russian translation: theory and practice*: «Contemporary standard Russian is notably different than English in its penchant for using a range of set expressions, from simple collocations to sayings and proverbs, across the registers and genres of Russian».⁴² Jeg vil tørre å påstå at dette er en viktig forskjell mellom russisk og norsk også. På russisk brukes ordtak og stående uttrykk mye

---

⁴¹ Shlyakhov, 51.

⁴² Andrews og Maksimova, 92.

hyppigere og med større letthet enn på norsk. Det kan altså være vanskelig å finne ekvivalente uttrykk på norsk, for eksempel:

и кутался в болоньевую куртку на рыбьем меху, (s. 5)

Han pakka seg inn i den tynne boblejakka, (s. 5)

«На рыбьем меху» betyr bokstavelig talt «fôret med fiskepels» og brukes om en tynn eller lett jakke.⁴³ Det er ikke tilsvarende norsk uttrykk som hadde passa inn her så jeg droppa det og oversatte det bare som «tynne». Man mister noen av konnotasjonene som følger med faste uttrykk, men samtidig vil jeg hevde at denne oversettelsen likevel oppnår funksjonell ekvivalens. Dette har å gjøre med det jeg nevnte i forrige avsnitt: siden ordtak og uttrykk er vanligere enn på norsk, så er de også mindre markerte enn et tilsvarende uttrykk på norsk.

— *Объелся груш*. — (s. 13)

«*Gudene veit hvor han er.*» (s. 14)

Dette er et uttrykk som gjerne brukes for å forklare at en ektemann ikke er til stede i en gitt situasjon uten noen særlig god grunn. Vi har ikke noe tilsvarende uttrykk på norsk, men «Gudene veit hvor han er» har noe av det samme semantiske innholdet, nemlig at han ikke er til stede og at årsaken er uvisst.

За него, — *Данила кивнул на Стюпу*, — *головой ответишь*, (s. 18)

Han der», *Danila nikka mot Stjopa*, «*har du ansvar for. Ellers...*» (s. 19)

«Отвечать головой» betyr å ha fullstendig ansvar for noe eller noen, til og med med livet som innsats. Danila mener her at hvis noe skjer med Stjopa, så blir det alvorlige følger for den han snakker med. Det er en ikke veldig skjult trussel og «Ellers...» har lignende konnotasjoner på norsk.

— *Да и сами вы... Скоро всей вашей Америке кирдык... Мы вам всем козью рожу устроим... Приедем — и устроим... Понял?* (s. 28)

«*Ja og akkurat dere... Snart er hele det der Amerika deres ferdig... Vi kommer til å stelle i stand et helvete for dere alle... Vi kommer – og steller i stand... Skjønner 'u?*» (s. 30)

---

⁴³ Berkov, 412.

«Козью рожу устроить» vil si å true noen ganske sterkt. Vi har ikke noe godt likt norsk uttrykk, men ved å oversette det som «å stelle i stand et helvete» fikk jeg med en oversettelse av «устроить» som det hørtes naturlig for Danila å gjenta i siste setning.

2.3.4 Sosiolekt/dialekt

Som nevnt i begynnelsen av denne delen er dialogen til de fleste karakterene veldig muntlig i stilen. Siden handlinga hovedsakelig finner sted i storbyen St. Petersburg, har jeg latt dialektene til de fleste være fra Oslo og omegn. Ungdommene og de kriminelle i historien har jeg latt snakke ganske likt som meg selv, det jeg vil kalle «standard brei østnorsk», med de typiske sammentrekningene av ord som er karakteristisk for denne språkvarianten. For Danilas mor og «gammer'n» har jeg brukt tradisjonell Oslodialekt. Den assosieres som regel med arbeiderklassen og lavere sosiale lag, men også med eldre generasjoner. Begge disse to karakterene passer inn her: Danilas mor som er arbeidene aleinemor med to voksne sønner, og «gammer'n» som er en forfylla veteran fra 2. verdenskrig og omgås St. Petersburgs hjemløse. Jeg har også nevnt tidligere at dialogen til disse to karakterene skiller seg vesentlig ut fra resten, og derfor er den også mer markert i oversettelsen. På den måten oppnår jeg funksjonell ekvivalens.

Det er også noen karakterer som bemerker seg i at de snakker litt «penere», nemlig regissøren Stjopa og vennen hans fra Moskva, Ivan. Dette har jeg markert ved å la dialogen deres være nærmere normert bokmål, for eksempel:

— *Ботинки снимайте!* — крикнул Иван. — *А то Стена повесится.* (s. 18)

«*Ta av skoene deres!*» ropte Ivan. «*Ellers kommer Stjopa til å henge seg selv.*» (s. 19)

2.4 Øvrig

I denne seksjonen vil jeg ta opp noen få eksempler som ikke kunne relateres direkte til realia eller muntlig språk, men som likevel er interessante å kommentere. Her tar jeg også med et kort punkt om oversettelse av aspekt og hvorfor jeg har gjengitt direkte tale med anførselstegn.

— *Понимаешь, Данила. Это игра. Это как игра. Мы все играем во что-нибудь. Придумываем. Вот так и здесь, — говоря, она присела к нему. — Вот ты во что любил играть в детстве?*

— *В хоккей.* — *Он смотрел ей прямо в глаза.* (s. 16)

*«Du skjønner, Danila. **Det er et spill. Det er som en lek. Alle sammen leker noe. Noe som vi finner på.** Det er det det her er», mens hun snakka satte hun seg ned ved ham. «For eksempel, hva pleide du å finne på å gjøre da du var liten?»*

*«**Jeg spilte hockey.**» Han så henne rett i øynene. (s. 17)*

Her støtte jeg på et problem fordi det russiske verbet «играть» innebefatter både «å leke» og «å spille». Slik Sveta bruker det her, ville det nok være naturlig å bruke «å leke», men det går ikke an å si noe annet enn «å spille hockey». For å få «ordspillet» til å funke, og dermed oppnå funksjonell ekvivalens, så oversatte jeg «игра» først som «spill» og så som «lek». Så lot jeg oversettelsen av «придумивать» som «å finne på» gjenta seg i det siste spørsmålet her istedenfor «å leke» eller «å spille». Jeg kunne ha endra hockey til noe annet, noe man leker istedenfor spiller, men det ville ikke kontrastert nok med det Sveta snakker om.

*мужское **рычание** (s. 24)*

*en manns **grynting** (s. 25)*

«Рычание» oversettes som regel til «knurring». Jeg synes dette ville høres merkelig og litt for aggressivt ut her. Derfor har jeg brukt «grynting» isteden. Det passer også med neste eksempel:

*издавая идиотские **утробные звуки** (s. 24)*

*han lagde idiotiske, **gutturale lyder.** (s. 25)*

«Утробные» beskriver noe som har med livmora å gjøre. Ettersom det her er snakk om en mann, er det nok heller ment å beskrive en lyd som kommer fra dypt nede i buken. Den konnotasjonen har «gutturale» og dette passer med «grynting» i forrige eksempel som også beskriver denne lyden. Her har jeg oppnådd funksjonell ekvivalens ved å bruke relaterte termer i oversettelsen.

— Выручай, брат. Заболел я сильно. Надо срочно подъехать, разобраться вместо меня. Сразу за гостиницей «Петергоф» на Васильевском в шесть будет стоять БМВ. Там двое парней, они все растолкуют. У них мозгов нет. Ты уж посмотри там, как и что.

— У меня тоже нет, брат. Башка болит, не могу. (s. 29)

«Du må hjelpe meg, bror. Jeg har blitt skikkelig sjuk. Du må stikke av gårde med en gang og årne noe istedenfor meg. Klokka seks kommer det til å stå en BMW, rett bak hotellet «Peterhof» på Vasilevskij. Der er det to fyrer, dem kommer til å forklare alt. Dem er hjernedøde begge to. Du får se der, hvordan det er.

«Jeg er også hjernedød, bror. Jeg har vondt i huet, jeg kan ikke.» (s. 31)

Her bytta jeg ut «De har ikke hjerne.» med «Dem er hjernedøde begge to.», som er mer idiomatisk på norsk. Og derfor blir «Det har ikke jeg heller, bror.» til «Jeg er også hjernedød, bror.» Resultatet er funksjonell ekvivalens.

Aspekt

Grammatiske forskjeller mellom kildespråk og målspråk kan være problematiske i oversettelsesprosessen. Mangel på eller forskjeller i de grammatiske kategoriene kan gjøre at informasjonen som uttrykkes gjennom denne kategorien må uttrykkes leksikalt i målteksten.⁴⁴ Russisk og norsk er langt fra de to språkene i verden med de største grammatiske forskjellene, men de er der, og noen er tydeligere enn andre. En av de store forskjellene mellom russisk og norsk grammatikk finner man når det gjelder verb og derunder tempus og aspekt.

Det er langt utafør denne oppgavas omfang å gå veldig nøye inn på alle nyansene mellom imperfektivt og perfektivt aspekt i russisk. Det er imidlertid verdt å bemerke at aspektsystemet gjør at for hvert norske verb finnes det minst to russiske som betegner den samme handlinga. Ofte vil den semantiske forskjellen på de to være relativt triviell, men aspekt som grammatisk kategori, inneholder informasjon som eventuelt må uttrykkes på andre måter.

I det store og det hele har ikke aspektbruken voldt meg store problemer under oversettelsesarbeidet. Som sagt er det som regel bare ett verb å bruke på norsk, og ellers kommuniseres aspektet gjennom konteksten. Noen ganger er det likevel nødvendig å kompensere for tapet av informasjon, og jeg vil ta opp ett særskilt eksempel:

Поднялся по лестнице и позвонил. Никто не открыл. Он стоял и звонил. (s. 4)

Han gikk opp en trapp og ringte på. Ingen åpna. Han sto og ringte. Og sto og ringte.

(s. 4)

Bruken av imperfektivt aspekt her impliserer en pågående prosess, og sannsynligvis en gjentatt handling hva gjelder ringinga. Uansett var det noe som tok tid. Gjentakelsen av frasen på norsk gir det samme inntrykket av noe som tok tid uten å legge til som «en stund» eller «lenge». På den maten bevares den økonomiske stilen i originalteksten.

Gjengivelse av direkte tale

---

⁴⁴ Baker, 97-98.

Jeg har i hovedsak forsøkt å holde oppsettet og utseende til oversettelsen så like originalens som mulig. Det blir naturligvis noen uoverensstemmelser fordi det iblant kreves flere eller færre ord for å oversette riktig, men linjeskift, avsnitt og innrykk er på de samme stedene. Dette er i tråd med det tidligere nevnte begrepet kontekstuell ekvivalens. Dette er hovedgrunnen til at jeg blei nødt til å bruke anførselstegn ved gjengivelsen av direkte tale. I originalteksten brukes lang replikkstrek, også kjent som *mdash*, for å gjengi direkte tale. Dersom replikken er på samme linje som annen tekst som ikke er en del av replikken, adskilles denne med en lang replikkstrek til slutt også. Her er et eksempel på det fra tidligere i oppgaven:

— *В хоккей. — Он смотрел ей прямо в глаза.* (s. 16)

Det ville være naturlig å bruke normal replikkstrek, eller såkalt *ndash*, som er vanlig å bruke for direkte tale på norsk, særlig siden dette er et manus med replikker. Hvis jeg prøver denne metoden med dette eksempelet, blir det imidlertid klart hvorfor dette ville ha vært problematisk:

– *Jeg spilte hockey. Han så henne rett i øynene.*

Fordi norske tegnsetningsregler tilsier at man kun skal bruke replikkstrek før og ikke etter replikken, blir det vanskelig å se når replikken slutter hvis den ikke etterfølges av et verb som indikerer at noen snakker. Jeg kunne for eksempel ha skrevet om dette som:

– *Jeg spilte hockey, sa han og så henne rett i øynene.*

Eller:

– *Jeg spilte hockey.*

Han så henne rett i øynene.

Begge disse variantene ville oppnådd en lavere grad av funksjonell ekvivalens enn den varianten jeg valgte med anførselstegn:

«*Jeg spilte hockey.*» *Han så henne rett i øynene.* (s. 17)

2.5 Oversettelse av «Брат»

Jeg har valgt å oversette tittelen på manuset som «Bror». Russisk gjør ikke forskjell på bestemt og ubestemt form, så jeg kunne også ha oversatt det som «Broren» eller «En bror», dette ville også vært i tråd med en relativt vanlig trend i navngivinga av bøker. Jeg valgte likevel å sette det i ubestemt form av flere grunner. For det første skaper det likhet i det leksikalske bildet. «Брат» og «bror» er like lange og slik beholdes den kortfatta og minimalistiske stilen. For det andre ville bestemt form eller ubestemt form med artikkel høres mer ut som en referanse til en bestemt bror. Selv om hovedpersonen har en bror som er en

sentral del av handlinga, så oppfatter jeg ikke han som hovedpoenget i historien. «Bror» i ubestemt form er mer flertydig og er også lik tiltaleformen av ordet som opptrer en del ganger i teksten:

— *Ну, здравствуй, брат,* — (s. 6)

«*Nei men, morn, bror*», (s. 7)

«Брат» er en relativt vanlig uformell tiltaleform på russisk også til folk man ikke er i slekt med. Det kan sammenlignes med «kompis» på norsk, eller selvfølgelig «bro» på engelsk. «Bror» har blitt vanligere på norsk (særlig hos innvandrerdøtre), men sjelden til sin faktiske bror slik som i dette eksemplet. Da ville man kanskje heller ha hørt noe slikt som «brutter» eller «broder'n». Jeg har likevel valgt å oversette «брат» som «bror» i hele teksten. Det er for å koble det tittelen og på grunn av den generelle familietematikken i teksten, som blant annet kommer til uttrykk i dette «ordspillet»:

— *He брат ты мне,* — (s. 24)

«*Du er ikke broren min*» (s. 25)

Danila sier dette til en mann som nettopp har tiltalt ham som «bror», før han skyter ham. Poenget her er at han i forrige scene sparte Viktors liv på grunnlag av at han er den faktiske broren hans. Dette viser hvor viktig familie er for Danila.

Og til slutt: på russisk har ordet «брат» en del kriminelle assosiasjoner. Gratsjev lister opp definisjonen av «брат» som «вор в законе».⁴⁵ «Bror» har ikke de samme direkte assosiasjonene til gjengkriminalitet på norsk, men det er forbundet med lojalitet og sterkt vennskap som ofte idealiseres i slike miljøer. Ved å oversette tittelen som «Bror» i ubestemt form og uten artikkel så beholder ordet flertydigheten det har på russisk.

2.6 Avslutning

Jeg har oversatt det originale manuset til filmen *Брат* fra russisk til norsk og kommentert oversettelsen. Jeg har pekt på noen av utfordringene jeg har hatt i oversettelsen og hvordan jeg har løst dem.

Jeg hadde et overordna mål om å ta for meg hvordan man kan oversetter «vanlig» uformell russisk, med slang, bannskap og ukorrekt grammatikk. Dette er en side av språket som, kanskje naturlig nok, ofte ikke blir via så mye tid i formell undervisning. Men det er en side som er svært viktig for den praktiske bruken og forståelsen av språket. I det henseende

---

⁴⁵ Gratsjev, 99.

har denne oppgava gitt meg innsikt i det temaet og jeg håper at den kan være med på å inspirere til videre fokus på dette feltet.

Jeg har også håp om at oppgava kan inspirere til større interesse for oversettelse av russisk film til norsk. Oversettelsesarbeidet jeg har gjort, kan for eksempel fungere som et grunnlag for en norsk teksting av *Брам*, noe som foreløpig ikke finnes, men som absolutt hadde vært verdt å gjøre. Jeg har allerede nevnt hvordan filmen er interessant både på grunn av språket og innblikket det gir av sin samtid. I tillegg er det også bare en veldig bra film.

Litteraturliste

- Andrews, E., Maksimova, E. A. *Russian translation: theory and practice*. New York: Routledge, 2010.
- Baker, M. *In Other Words: A Coursebook on Translation* (3. Utg.). London and New York: Routledge, 2018.
- Berkov, V. P., Lunden, S. S. (Red.), Mathiassen, T. (Red.) *Stor russisk-norsk ordbok. Bolsjoj rusko-norvezjskij slovar*. Moskva: Levende språk, 2006.
- Eifring, H. *Høy eller stein?: narkotikaslang i Norge* (Vol. 38, p. 132). Universitetsforlaget, 1985.
- Klaudy, K. *Languages in translation: Lectures on the theory, teaching and practice of translation*. Oversatt av K. Károly og T. J. DeKornfeld. Budapest: Scholastica, 2003.
- Lomheim, S. *Omsetjingsteori*. Oslo: Universitetsforlaget, 1995.
- MacKay, J. *Balabanov's Brother (1997): Cinema as salvage operation*. (Januar 2015).
- Mathiassen, T. *Russisk grammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget, 1996.
- Nida, E. «Principles of correspondence» i *The translation studies reader*, redigert av L. Venuti, 141-155. London and New York: Routledge, 2012.
- Shlyakhov, V., Adler, E. *Dictionary of Russian slang & colloquial expressions*. Barron's Educational Series, Inc., 2006.
- Venuti, L. *The translator's invisibility: A history of translation*. London and New York: Routledge, 1995.
- Елистратов, В. С. *Толковы словарь русского сленга*. АСТ-ПРЕСС КНИГА, 2005.
- Грачев, М. А. *Словарь тысячелетнего русского аргю: 27 000 слов и выражений*. РИПОЛ КЛАССИК, 2003.
- Юганов, И., Юганова, Ф. *Словарь русского сленга*. Метатекст, 1997.
- <https://en.wiktionary.org>
- <https://ru.wiktionary.org>

Vedlegg: Kildeteksten

Balabanov, Sergej. «Брат». I *Брат, Брат-2 и другие фильмы*. St. Petersburg:

Астрель-СПБ, 2005

Dette elektroniske utdraget er henta fra:

https://royallib.com/book/balabanov_aleksey/brat_brat2_i_drugie_filmi.html

Sidetall er lagt til av meg for enkelhets skyld.

Брат

«Нет, я не Байрон, я другой...» — читает здоровый круглолицый парень, стоя у открытых дверей шикарного автомобиля и сопровождая чтение стихотворения характерными жестами. Закончив читать, он улыбается нам открыто и немного застенчиво.

Под первые аккорды «Крыльев» Nautilus Pompilius, транслирующиеся через динамики, к кирпичной стене странной кладки подходит высокая стройная девушка в длинном платье, манерно поворачивается к нам точеным профилем и медленно освобождает плечи. Платье стекает до бедер, обнажая спину и тонкую талию.

Из-за спины съемочной группы появляется Данила. Видно, он знал какой-то другой вход в крепость, потому что чужих больше нет. На нем легкая куртка с поднятым воротником. Впрочем, все одеты довольно тепло. Осень.

Данила становится позади режиссера, какое-то время с интересом смотрит, потом делает шаг вперед и тихо спрашивает:

— Это че за песня?

Режиссер резко оборачивается, дико смотрит на Данилу, отталкивает его, сопровождая все это безумными жестами, тем не менее продолжая смотреть на девушку, которая подняла руки и оперлась на стену. Ей было холодно, и она не могла этого скрыть.

— Стой! — крикнул режиссер.

Трансляция прекратилась, и костюмер с шубой бросилась к девушке.

— Кто пустил сюда этого придурка? Выкиньте его, на хер, отсюда! За что вам деньги платят? — орал режиссер, размахивая руками.

Данила молча смотрел на него. К нему бежали два здоровых охранника в штатском. Данила оглянулся.

— Фамилия? — монотонно спросил уже немолодой капитан с одутловатым испитым лицом.

— Багров, — с трудом произнес Данила опухшими губами.

— Имя, отчество. — Капитан поднял глаза на избитое лицо.

— Данила Сергеевич, 75 г. р., Вокзальная, 22.

— Место работы.

— Дембель не отгулял еще. — Данила отвечал беззлобно, выдерживая

небольшие паузы.

— Где служил?

— В армии.

Капитан еще раз взглянул на него и спросил:

— Пойдешь к нам?

— Нет.

Капитан взглянул на стоящего у двери сержанта:

— Ты их охраннику руку сломал и чуть глаз не выбил. Не был бы трезвый, я б тебя посадил. Иди.

Данила встал и, не прощаясь, вышел.

— Через неделю не устроишься на работу — поставлю на учет, — бросил вдогонку капитан.

В коридоре сидел один из охранников. В районе переносицы темнел кровоподтек. Данила подсел рядом.

— Я ему правда руку сломал?

— Не, вывихнул. — Охранник говорил, не поворачивая головы.

— А этот, что орал, кто там у вас?

— Режиссер.

— А чё за песня-то была?

— «Крылья» «Наутилуса».

— Мм...

Капитан смотрел в окно на уходящего по улице Данилу:

— Багров Сергей Платонович, сорок второго года рождения. Вор-рецидивист. Убит в местах лишения свободы в январе восемьдесят второго года. Одноклассник мой.

В новомодном магазине, торговавшем всякой всячиной, включая музыкальные кассеты и невесть как появившиеся здесь китайские компакт-диски групп «Boney M», «AC/DC», «Nirvana».

— У вас есть «Наутилус», диск «Крылья»? — спросил Данила.

— Нет, — не глядя на него, хмуро сказала продавец.

Ей было некогда. Она распаковывала новое разноцветное и очень дешевое мыло.

— А что-нибудь другое «Наутилусов» есть? — после паузы спросил он.

— Нет, — сказала она и, не разгибаясь, посмотрела на него.

— А «ДДТ» Шевчука? — Он щурился подбитыми глазами, пытаясь

рассмотреть CD.

— Чего тебе надо? — грубо спросила она и выпрямилась. — Иди отсюда! А то еще милицию позову.

Мать Данилы, обыкновенная, рано состарившаяся русская женщина, подбросила в печку два полена.

— Дров-то поколол бы. Все лучше, чем морду-то подставлять. Чё в армии не остался? Здесь-то быстрее убьют, — ворчала она, подсаживаясь за стол.

Данила молча ел, с трудом пропихивая ложку между разбитыми губами. Рядом лежал новенький CD-плеер «Sony».

— Как жить-то будем? Зарплату уж три месяца как не платят. А ты все железы свои включаешь. — Она резко протянула руку, он прикрыл плеер. — Работать не хочешь. Воровать, что ль, пойдешь? Как отец твой непутевый. А? Морда синяя... Смотреть... тьфу. — Она в сердцах сплюнула и встала. — Одна у меня надежда и поддержка, Витенька мой, первенький. Кормилец. — Она взяла с полки альбом и пошла назад. — Не пишет, а денежки шлет. Редко, да много. Большой, видно, человек стал теперь в Ленинграде-то. — Она открыла альбом. — Ой-отъ маленькие какие хорошие все. Глянь-ка.

— Да видел я.

— А ты ишо посмотри.

Идут фотографии брата, потом брата с Данилой, потом опять брата.

— Ехал бы ты в Ленинград к брату-то, а? Може, в люди выведет тебя, дурака. Он же заместо отца тебе. Тут и адрес обратный был. Фонтан... какой-то, 73, что ли? Старый, правда... Да чуть чё, людей спросишь. Чай, не бусурмане живут.

Виктор Багров — бритый, полный, слегка обрюзгший мужчина 38 лет — сидел на стуле в вальяжной позе уверенного в себе человека. На нем были дорогой светлый костюм, цветная, расстегнутая на верхнюю пуговицу рубашка и легкие удобные ботинки — не для ходьбы по осенним улицам Петербурга.

На стандартном для любого офиса столе стояла початая бутылка «Хеннеси» и два стакана.

— Чечен откинулся. Надо устроить. — Человек в начале третьего десятка с абсолютно круглым лицом не смотрел на Виктора, наливая коньяк. — Он весь рынок взял. Говорит, раньше мое было. На разборке добазарились по-мирному. Наши войны не хотят. За ним поповские

авторитеты. Но Чечен у всех вот где...

Витя молчал, потягивая коньяк.

— Короче, пятнадцать. — Круглый сел.

— Ты меня знаешь, — спокойно отпив, сказал Виктор. — Мои цены реальные. Пятнадцать — деньги хорошие, но за Чечена это мало. Здесь я башкой рискую. У него всегда два-три быка со стволами.

— Сколько?

— Двадцать, и десять сразу.

Круглый выдержал паузу.

— Неделя на подготовку.

— Две. Шухер поутихнет.

Круглый выпил сразу, выдвинул ящик стола, достал две пачки по пять тысяч, бросил перед Виктором.

Виктор сел в машину. У окна стоял Круглый с двумя шишкоголовыми.

— Вперед много взял, — тихо сказал Круглый. — Торчите на рынке. На глаза ему не суйтесь.

Машина тронулась с места.

Двери открылись, и на платформу из вагонов повалил народ. Одним из последних вышел заспанный Данила в стареньких брюках, доармейской болоньевой куртке, с худым рюкзаком через плечо.

У выхода его сразу же остановили милиционеры. Рассмотрели паспорт, билет и отпустили с каким-то напутствием. Он вернулся и показал им адрес на бумажке.

Данила прошел по набережной Фонтанки, разглядывая номера домов.

Поднялся по лестнице и позвонил. Никто не открыл. Он стоял и звонил.

Проходя по Невскому, Данила зашел в музыкальный магазин.

— У вас есть «Крылья» «Наутилуса»? — привычно спросил он.

— Нет, разобрали довольно быстро! — кричала продавщица из-за шума. — Но вы заходите, должны еще завезти.

Ему понравился непривычный для него ответ. Он улыбнулся:

— А есть другое что-нибудь?

— Конечно, вот «Титаник на Фонтанке» с Гребенщиковым. Есть «Отчет за 10 лет». Лучшие песни в исполнении друзей.

— Сколько стоит?

— Этот 65, этот 70.

— А... — Данила немного растерялся, продолжая рассматривать витрину.

Девушка все поняла и потеряла к нему интерес.

Темнело. Он позвонил, но с прежним результатом.

В полуразрушенном пустом доме было холодно. Он сидел на полу второго этажа у освещенного дальним фонарем окна и кутался в болоньевую куртку на рыбьем меху, прижимая к себе рюкзак. Потом положил его под голову и свернулся калачиком, по-детски подтянув к животу колени.

Утром он снова звонил в дверь по найденному накануне по маминой бумажке адресу. Но не было в его движениях былой уверенности. Внутренне он был готов к неудаче.

Потом он позвонил в дверь напротив.

— Кто? — истерично крикнул скрипучий женский голос.

— Я брата ищу. Напротив живет. Багров Виктор. Не знаете, где он?

Какое-то время Данила ждал ответа.

День шел к концу. Данила сидел на поребрике рядом с торгующими старьем мужиками полубомжового вида и курил. Своим далеко не свежим видом и рюкзаком он органично вписался в их ряд.

К ним вразвалку подошел совсем молодой коротко стриженный парень в спортивных штанах и черной кожаной куртке и, обращаясь к ближайшему, сказал:

— Ну что, гниды синие, сдавай по полтиннику.

Он был уже сильно пьян.

Для торговцев это, видимо, было неожиданно.

— Ты чего, сынок, я и не продал ничего еще, — сказал ближайший к Даниле мужик, торговавший ручками и шпингалетами из выселенных домов.

— Товар конфискую, — сказал парень и нагнулся, чтобы свернуть разложенные на тряпке вещи. За поясом мелькнул пистолет.

— Постой, сынок! — испугался мужик.

Данила встал, шагнул вперед и сильно ударил парня по шее. Тот ткнулся лицом в асфальт. Данила оцупал его и достал мелкокалиберный самодельный револьвер. Со знанием дела открыл его и покрутил полный барабан.

— Город — это страшная сила, сынок. Он засасывает с головой. Только тот, кто сильнее, может выбраться. И то...

— Тебя как звать-то?

Темнело, когда они подходили к кладбищу.

— Гофман.

— Еврей, что ли?

— Немец.

— А... а то я евреев как-то не очень...

— А немцев?

— Немцев нормально.

— А в чем разница?

— Слушай, ты чё пристал?

У костра сидело несколько бомжей. Пили водку. Гофман и Данила молча сели. Женщина синюшного вида протянула Гофману полстакана. Он передал Даниле.

— Погоди. — Данила развязал рюкзак. — Я тут гостинцы брату вез, да, видать, не судьба.

Появившиеся продукты вызвали оживление.

Данила выпил.

— А чего вы здесь?

— Немецкое кладбище. Вроде как на Родине. Здесь предки мои лежат.

Данила обреченно позвонил. Послушал привычную тишину. Перед тем, как уходить, позвонил еще раз.

— Открыто! — послышалось издали.

Данила встрепенулся и толкнул дверь. Она подалась. Коридор уходил вправо.

— Открыто! — еще раз крикнули из комнаты.

Не успел он войти, как из-за двери в затылок ему уперся ствол револьвера. Щелкнул затвор.

— На колени, руки за голову.

Данила бросил рюкзак, упал на колени, одновременно положив руки на затылок:

— Я ищу Багрова Виктора. Он жил здесь, — быстро заговорил он. — Я брат его младший. Только два дня в Ленинграде. Мне мать адрес этот дала... Фонтанка 73, квартира 16...

Виктор убрал пистолет и присел на корточки.

Данила почувствовал это и осторожно повернул голову.

— Ну, здравствуй, брат, — улыбнулся Виктор.

Данила жадно ел все законсервированное, запакованное, западное.

Виктор смотрел на него, улыбался уголками губ:

— Как мать?

— Нормально. — Данила вскочил, раскрыл рюкзак и достал носки. — Вот тебе.

Виктор бросил носки на кровать и подлил Даниле виски. Тот быстро взглянул на брата.

— Пей, пей. У меня еще дела сегодня.

Данила выпил.

— Вот тебе на первое время. — Виктор достал пачку и отсчитал пятьсот долларов. — Оденься попримочнее, сними квартиру или комнату, не дороже сотки пока... Потом посмотрим. Как в армии-то?

— Нормально, — пробубнил Данила набитым ртом.

— Мать писала, на войне был.

— Не, в штабе.

— Стрелять-то умеешь?

— Водили на стрельбище...

Виктор кивнул и улыбнулся.

Данила поднял глаза и тоже улыбнулся.

— Эх, в Москву надо двигать, брат. Вот там сила. А здесь — провинция. — Он махнул рукой. — Вот разгребу дела, и видели меня здесь...

Данила ел и улыбался.

Первым делом Данила рванул в музыкальный магазин.

— «Крылья» «Наутилусов» есть? — сразу спросил ту же девушку.

— Разобрали все, — привычно сказала она.

— Ну, давайте что есть, — попросил он.

Диск лег в углубление и плавно вошел в плеер.

Данила купил джинсовый костюм и модную куртку.

Долго примерялся к телефону, пытаясь засунуть карточку. Потом по мере звонков вычеркивал помеченные адреса и ставил крестики.

Потом смотрел квартиры и заплатил двести долларов аванса.

Виктор с Данилой ехали в просторной машине Виктора.

— ...Бывший чеченский террорист. Уже Питер захватывают. Русским торговать не дает, перекупает все за треть цены. Все знают, а по закону сделать ничего не могут. Всех купил, гад. Выхода другого нет. Здесь тоже война, брат. Только уже на нашей территории. Либо они, либо мы, — и после поворота: — Он любит днем по рынку ходить, владения осматривает.

Это лучшее место. С ним всегда охрана, два-три боевика. В общем, дело непростое. Присмотрись, подумай, как уйти. Получишь пять штук баксов минус пятьсот. Ко мне больше не ходи. Звони на трубку. Где ты, я знаю, найду. Вот ствол с обоймой. Еще минус полторы штуки.

— Обойдусь.

Виктор бросил на него тревожный взгляд и спрятал пистолет.

Шишкоголовый звонит Круглому:

— Это мы. Не появлялся.

Круглый нажимает отбой, опускает трубку и думает.

Данила медленно шел вдоль лотков с сумкой через плечо и двумя полиэтиленовыми пакетами в руках. На нем были обычные очки и довольно нелепый пиджак. Он подходил к лоткам, торговался и покупал. Однажды он прошел мимо двух шишкоголовых Круглого, искавших глазами Виктора.

Когда появился Чечен со своими, Данила подтянулся к нему и какое-то время шел позади, то отставая, то опять нагоняя, и присматривался.

Данила подошел к ряду старьевщиков и быстро нашел взглядом Гофмана:

— Идет торговля?

— Да чего там! — обрадовался тот. — Тут бандит этот с компанией все тебя ищет...

— А... Послушай, Немец, мне комната нужна маленькая в центре. Чтобы тихая. Спроси своих, а?.. Это тебе. — Он поставил пакеты рядом с Гофмановой сумкой.

— Нашел брата-то?

— Нашел.

С синюшного вида женщиной Данила поднялся почти на чердак. Она постучала.

— Кто? — раздался старческий голос.

— Зинка я, открывай!

— Кака Зинка? Уходи отсюда, шалава!

— Ты чё, пердун, охуел там? Открывай давай! Зинка я, говорю. Вот дурак, сгнили все...

Звякнул крюк, и дверь отворилась.

— Чё тебе тут?

— Жильца привела тебе. — Она бесцеремонно дернула дверь и вошла, отодвинув деда с двустволкой. — Давай, — бросила она Даниле на ходу, и он поставил на стол прихожей, служившей кухней, бутылку водки.

— Чё ходют... — примирительно проворчал дед и пошел за ними.

— Вот тут, — сказала Зинка, открыв дверь крошечной грязной комнаты с диваном и столом.

Данила вошел и осмотрелся, щелкнул выключателем, но свет не загорелся.

Данила накопил пластинок и пришел домой. Достал из сумки все необходимое, включил музыку и приступил к подготовке. Он что-то толок, смешивал, насыпал в пакетики, прилаживал шнурки, складывал пакетики в спичечные коробки, предварительно проделав в коробке дырку.

Потом вынул самодельный револьвер, проверил боек, достал несколько пустых пластмассовых бутылок разного размера и попробовал приладить их на ствол. Выбрав подходящий, Данила проделал в нем несколько отверстий раскаленным шилом, надел самодельный глушитель на ствол и закрепил.

Данила брел по рынку, на этот раз больше прицениваясь, чем покупая. Одет он был, как в предыдущий раз, и ничем не выделялся из толпы: сумка через плечо, большой непрозрачный пакет в руке.

— Ээ... купи арбуз, а? — крикнул кавказец.

Данилу что-то насторожило, и он подошел.

— Вкусный? — спросил он, посматривая в сторону.

— Слушай, какой вкусный! — оживился кавказец. — Сам ем. Шестой арбуз сегодня съел. Не могу остановиться. Что хозяин скажу, не знаю. Такой вкусный. Не пожалеешь...

— Ну, давай, — улыбнулся Данила.

Он шел за Чеченом, прижимая к себе арбуз той же рукой, в которой нес пистолет. В другой держал вырезанный на пробу кусок, который ел на ходу. Доев, он бросил его под ноги, сунул руку в карман сумки, достал сигарету и коробок. Зажег спичку, попытался прикурить, но неудачно. Коробок упал. Он прошел несколько метров и повторил процедуру. Затем подошел почти вплотную к Чечену. Когда раздался первый взрыв и все оглянулись, он сунул руку в пакет и два раза выстрелил в упор. Чечен упал. Когда раздался второй взрыв и истеричный женский крик, он уже быстро шел к выходу. Бестолково металась боевики с пистолетами, усиливая панику.

— Этот, с арбузом! Точно, — сказал один шишкоголовый, и оба метнулись к выходу.

На улице Данила бросил арбуз и вбежал под арку во двор. Здесь он сбросил пиджак и переложил пистолет в сумку. И тут он увидел бегущих к нему шишкоголовых. Он рванулся в проходной двор. Он не успел проскочить под следующей аркой, когда они начали стрелять. Пуля обожгла бок, и он упал. Поднялся и выбежал на улицу. Прямо перед ним проезжал желтый грузовой трамвай. Он догнал его, вскочил на подножку и перевалился через край платформы как раз в тот момент, когда шишкоголовые с пистолетами выскочили из-под арки. Они бросились было за трамваем, но Данила уже достал свой самодельный револьвер и несколько раз прицельно выстрелил через борт. Один упал. Данила отнял от раны руку, липкую от крови, и посмотрел. Водитель — женщина лет тридцати в оранжевой жилетке — наблюдала сцену через зеркало заднего обзора.

Трамвай остановился возле немецкого кладбища. Женщина выскочила из кабины и помогла Даниле спуститься.

— Я сам, не надо, — сказал он с трудом и, когда она прыгнула в кабину, добавил: — Спасибо, — и махнул рукой.

Трамвай развернулся и пошел назад.

Круглый, завернутый в простыню, пил пиво с рыбой, когда в баню ворвался шишкоголовый.

— Это был не татарин, — не успев отдышаться, выпалил он. — Молодой. Все классно сделал. Профессионал. Чечен кони бросил, а этот ушел. На трамвай сел желтый... Я его подстрелил, гада, а он, сука, Шишу замочил...

— Шишу? Наглухо?

— Не знаю. В больницу повезли.

— А зачем ты стрелял, если это не татарин?

— Так ведь... — растерялся шишкоголовый.

— Деньги-то все равно татарину! А что новый Шишу завалил — хорошо. На нас не подумают. Ну, татарин...

Зазвонил телефон.

Виктор сидел в офисе Круглого и улыбался. Круглый достал из стола две пачки по пять тысяч и положил перед собой.

— Как прошло? Без проблем?

— Как договорились.

Круглый внимательно посмотрел на Виктора.

— Говорят, подстрелили тебя?

Виктор пожал плечами и развел руками, предлагая удостовериться, что все в порядке.

Круглый улыбнулся, выдержал паузу и пододвинул деньги Виктору:

— Как договорились.

Виктор взял деньги и встал.

— В больницу бы тебе надо, — сказал Гофман, рассматривая рану. Данила лежал на кровати в своей комнате.

— Нельзя мне в больницу, Немец, — с трудом улыбнулся он потрескавшимися губами. На лбу выступили бусинки пота. — Ничего, Немец, прорвемся.

Гофман постучал в дверь напротив:

— Зинка!

Дверь открыл пьяный старикан:

— Эх, встретились бы мы в 43-м под Курском...

— Уйди, придурок, — отодвинула его раскрасневшаяся Зинка.

— Зин, возьми водки покрепче, а в аптеке бинтов и стрептоцид. Антибиотиков еще сильных попроси. Я названия все забыл... Да и деду что-нибудь, чтоб не нудел.

— Вот ты умный. Скажи мне, зачем мы живем?.. — спросил Данила.

— Есть такая поговорка: «Что русскому хорошо, то немцу смерть». Вот я, например, живу, чтобы ее опровергнуть.

Данила улыбнулся. Хлопнула дверь: пришла Зинка.

Вагоновожатая остановила трамвай. На путях стоял шишкоголовый и на звонки ее не реагировал. Она уже поняла, в чем дело, и внутренне сжалась.

В будку заскочил Круглый.

— Чего стоишь? Поехали, — сказал он.

Шишкоголовый сел в джип, который все время теперь ехал рядом.

— Что с лицом-то? — спросил Круглый. У нее была заживающая короста на губе и подбитый глаз.

— Муж, — лаконично отрезала она.

— Может, помочь? — поинтересовался Круглый.

— Справлюсь.

Круглый кивнул.

— А попутчик-то твой давешний где? — как бы невзначай спросил он.

— Спрыгнул на углу Среднего и 18-й.

— Долго ехал.

— Долго, — согласилась она.

— Чего милицию не позвала?

— Стреляет он метко.

— Да, что есть, то есть, — согласился Круглый. — Но если обманула, смотри... Я тебя накажу.

Она кивнула и притормозила.

— А мужа не обманывай, — напоследок бросил он ей и спрыгнул.

Джип притормозил.

Она вздохнула и прибавила скорость.

Похолодало. Когда Данила вышел из дома, шел дождь. За время болезни он похудел и зарос. Данила достал из сумки диск, вложил его в плеер, нажал кнопку и шагнул под дождь.

В музыкальном магазине девушка узнала его:

— Где же вы были? Опять «Крылья» разобрали. — Она улыбнулась. — Но зато вот еще появилось. — Она вывалила перед Данилой кучу пластинок.

— Давайте, — махнул он, широко улыбаясь.

Данила зашел в парикмахерскую и чем-то развеселил мастера.

Круглый позвонил Виктору:

— Татарин, это я. Надо встретиться. Дело есть.

Виктор нажал отбой и задумался.

Данила сидел с бутылкой пива и смотрел на проходящие грузовые трамваи.

Он нашел вагоновожатую в трамвайном парке и какое-то время издали смотрел, как она препирается с мужиками.

Увидев его, она обрадовалась.

— Кто это тебя? — заметив свежую ссадину, спросил Данила.

— Да... — Она махнула рукой. — Муж у меня... Как выпьет... А они

искали тебя. Я сказала, на Среднем соскочил, — оживилась она.

— Ммм... — Он расстроился.

Она заметила это и чуть улыбнулась смущенно:

— Рана-то зажила?

— А? Да, нормально.

— Есть очень хочется. — Она лукаво взглянула на него. — Хочешь, пойдём ко мне?

— А муж? — Он посмотрел на нее.

— Объялся груш. — Она улыбнулась. — Тебя как звать-то?

— Данила. — Он тоже улыбнулся.

— Света, — сказала она шутливо-официально и протянула руку.

Он, глупо улыбаясь, пожал.

Они ели макароны, лежа в постели. На ней были надеты его наушники. Данила одной рукой захватывал макароны, а другой переключал песни на плеере, кратко комментируя. Ему было приятно, что ей они тоже нравятся, и вкусно есть макароны вот так, лежа в постели с улыбающейся девушкой. И неважно, что она не слышит его.

— Телефон дай! — громко попросил он. — Телефон, — показал он жестом, и она поняла. Когда она потянулась за трубкой, простыня откинулась, и Данила заметил два свежих кровоподтека на ее спине.

Он расстроился и выключил плеер. Протягивая ему телефон и продолжая улыбаться, она спросила:

— Ты чего?

— Муж? — спросил он.

Она поняла, и улыбка сбежала с ее лица. Она отвернулась.

— Расскажи, — попросил он.

— Не хочу.

Данила набрал номер:

— Здравствуй, брат. Деньги отдай мне, ладно?

— Даня! Я тебя обыскался. Дело есть. Ты где?

— Да тут, в городе.

Витя быстро записал высвеченный на экране номер:

— Пропал, смотри-ка! У тебя все хорошо?

— Нормально.

— Давай ко мне быстро! Тачку бери и бегом...

— Щас приеду.

— Давай.

Данила положил трубку и посмотрел на Свету.

— А ты бы смог ударить женщину?

— Не знаю. Не пробовал, — пробубнил он и стал одеваться.

Виктор ходил по комнате. Даня сидел за столом, изредка поглядывая на брата.

— Ты пойми, брат. Это гад. Беспредельщик. Можешь заплатить, и будешь в его программе. Нет — пошел на хер. Почему, думаешь, там одна попса? Продюсеры их бобов нарубили и башляют этому козлу. А настоящие музыканты не могут. А реклама всем нужна. Ты часто видел там Гребенщикова, Кинчева или Бутусова? Может, Шевчука видел, а?

Данила внимательно посмотрел на Виктора.

— Пидор он, — продолжал тот. — Наши лучшие питерские парни ему заплатили за программу, а он деньги взял, сука, а потом говорит: «Мало». Давай еще. Ему сказали, что он неправ. И так предупредили, и этак... В общем, решили валить. Он знает. Охраной обложился. На улице не появляется. Только на машине. Парадка охраняется. В общем, в Москве никак... Музыканты сказали, что в субботу он на два дня в Питер приезжает на концерты. Остановится у своего друга-режиссера на Васильевском. — Виктор выдержал паузу и заговорил тихо: — Короче, с тобой будут двое на случай, если войдет охрана. Впустите его в квартиру, а там валите. Уйдете через чердак. Я проверил. Вот план. — Он стал рисовать.

Данила смотрел на бумажку, на Виктора.

— Десятка твоя, брат. Это очень большие деньги. Года на два хватит, — сказал Виктор со значением, отложив карандаш, и посмотрел брату в глаза.

Данила выдержал взгляд и улыбнулся. Виктор сразу расслабился, и стало ясно, что он волновался.

— Вот кассета с программами. Видик надо тебе надыбать только... — Виктор задумался.

— Есть, — сказал Данила, по-прежнему глядя на брата.

— Где? — Виктор быстро посмотрел на него.

— Купил двойку. — Данила улыбнулся.

Виктор не поверил и настороженно проводил брата взглядом.

Данила вставил карточку и набрал номер:

— Ты дома?

Улыбнулся.

— А видик есть у тебя?.. Не... Ну... Так я приеду? Ага.

Данила испугался, когда из видеомагнитофона вылез кассетный блок. «Электронику» он видел впервые и растерялся. Света присела на корточки и помогла ему вставить кассету.

Изображение было плохое. Они сели на диван.

— Это же каждую пятницу показывают.

— Ага... Говорят, он пидор. Я пидоров не люблю.

— Да он мне никогда не нравился. Одни понты.

Запищал телефон.

— Да, — резко сказала Света. — Нет. Сегодня нет. Выходные у меня. Нет, я сказала. Нельзя, не хочу, нет... Да вот так. Все. Не хочу я с тобой дискуссии разводить. И не звони мне. Пока.

Сжав губы, Данила смотрел на экран, но не видел. Он весь сосредоточился на разговоре.

— Муж? — спросил он тихо.

— А? Нет, это напарница просила подменить...

Она ответила неуверенно, еще не придя в себя от разговора, и Данила понял, что она соврала.

На экране пошел клип то ли Сташевского, то ли Осина. Света снова села рядом. Возникла неловкая напряженная пауза.

— Не нравится он мне, — вдруг сказал Данила.

— И мне не нравится. — Она улыбнулась и прижалась к нему. — А ты где служил? — почему-то спросила она.

— В стройбате. Дороги чинил, — сказал он и неловко поцеловал ее.

Темнело рано. В теплом свете вечернего солнца ее грузовой трамвай проехал по мосту через Малую Неву. Она тихо улыбалась, задумчиво глядя вперед. Громыхал трамвай.

Данила сидел перед телевизором, плотно сжав зубы. Громко играла музыка. На экране мужчина в одежде палача хлестал пристегнутую цепями к кровати обнаженную женщину.

Данила достал с полки альбом, открыл его. Там тоже оказались только фотографии истязаний. Следующий содержал живописные разных времен иллюстрации к произведениям де Сада.

Он посмотрел на большую собачью будку в углу комнаты, потом на фото женщины в будке.

В шкафу он нашел кожаный ошейник с цепью и многохвостную

плетку.

Света шла из парка по вечерним почти пустым улицам Петербурга.

Щелкнул замок, и она вошла. Данила сидел на полу, окруженный альбомами и всевозможными странными предметами туалета из черной кожи.

— У тебя нет мужа, — тихо сказал он и посмотрел ей в глаза.

Она растерялась:

— Понимаешь, Данила. Это игра. Это как игра. Мы все играем во что-нибудь. Придумываем. Вот так и здесь, — говоря, она присела к нему. — Вот ты во что любил играть в детстве?

— В хоккей. — Он смотрел ей прямо в глаза.

Она совсем растерялась:

— Я не это имела в виду совсем... Я...

— Ты обманула меня.

— Я не обманывала тебя, Данила... Муж у меня и правда есть. Могу паспорт показать.

— Ты сказала, что у тебя собака погибла.

Света опустила глаза и заплакала:

— Прости меня, Даня. Прости.

Он не ожидал этого и в свою очередь растерялся.

— Обещай мне, что этого не будет.

Она кивнула и прильнула к нему.

— Я скоро денег получу. Уедем.

К служебному входу в БКЗ «Октябрьский», где уже толкалась обычная питерская околomuзыкальная тусовка, подкатила средней крутости иномарка. Из задней двери бодро выпрыгнул тележурналист и в сопровождении двоих крепких парней быстро взбежал на крыльцо, приветливо кивнув узнавшим его фанам.

Данила сидел на корточках и курил. Когда тележурналист вошел внутрь, он зашел в кассу и купил билет.

На концерте он стоял внизу, но не у самой сцены, где толпа. Он не танцевал, как большинство других, но тянул шею и чуть улыбался, не зная об этом. Ему очень нравилось и уходить не хотелось. Он посмотрел на часы и стал пробираться к выходу.

Шишкоголовый урод открыл первую дверь отмычкой. Вторая была

металлической.

— Звони, — тихо сказал Данила второму, маленькому.

Тот нажал на звонок. Первый достал пистолет. Зазвенел ключ в металлической двери.

— Кто там? — крикнул хозяин, распахивая дверь, и уперся лбом в ствол.

— Тихо, гад, — сказал первый. — На пол.

Не успевший закрыть рот хозяин сел на пол, с ужасом глядя на пистолет. Все трое вошли.

В задней комнате его привязали к стулу.

— Тебя как звать? — спокойно спросил Данила.

— Степа, — с надеждой глядя на него, сказал хозяин.

Первый бандит нервно ходил по комнате. Второй тихо сидел в углу.

— Ты, Степа, не бойся. Мы тебя не тронем. Ведь ты поможешь нам?

Степа с готовностью кивнул.

— Ты сам-то кто?

— Режиссер.

— Я вообще-то режиссеров не люблю.

— Да пидоры они все, — зло сказал первый.

— Но я тебе обещаю, что тебя здесь пальцем никто не тронет. Ты успокойся. Хорошо? Ты ведь гостей ждешь? Правда? Какой у него номер трубки?

— 920–16–40, — с готовностью ответил Степа.

— Вот я сейчас наберу его, а ты скажешь, что тебе на два часа надо срочно уехать. Куда ты можешь уехать?

— На съемки.

— Вот, на съемки. А здесь будет Данила. Данила — это я. Он встретит, и все такое. А я через два часа приеду. Понял? Все хорошо сделаешь? Ведь правда?

— Если что не так, сука, я тебе в глаз выстрелю, — сказал первый бандит. Он по-прежнему нервно ходил взад-вперед, как тигр в клетке.

— Заткнись, урод! — тихо сказал Данила. — Ну, давай? — снова обратился он к Степе и набрал номер. — Только не волнуйся!

— Аллё, Ваня! Это Степа! Слушай, мне надо на два часа отъехать на досъемки! Тут будет Данила, он тебя встретит... Что? Слышно плохо... Стажер мой. Да, классный... Что? А, ладно... Ну, до встречи!

— Вот и хорошо. А я слово держу.

— Он сказал, что будет не один, — сказал Степа, доверчиво глядя на

Данилу.

— Блядь! Говорил я, гнилое дело, — воскликнул первый бандит.

— Заткнись, я сказал, — и после паузы: — Значит, так. Слушай мою команду. Я встречаю. Что бы ни случилось, не выходить. За него, — Данила кивнул на Степу, — головой ответишь, — сказал он, обращаясь к маленькому, который по-прежнему спокойно сидел в углу.

— Кто там? — спросил Данила.

— Свои, — крикнули из-за двери.

Данила щелкнул замком.

— Иван, — сказал телерепортер, бесцеремонно входя в прихожую. — Степа вернулся?

— Не... звонил только, — пробубнил Данила, ошалело глядя на шумную толпу музыкантов, ввалившихся вслед за Иваном.

— Борис, — сказал Гребенщиков.

— Данила.

— Привет, — сказал Бутусов.

Остальные что-то говорили, но он не слышал. Многих он узнал по фотографиям, многих не узнал. Кто-то сунул ему пакет с бутылками.

— Поставь в холодильник.

— Ботинки снимайте! — крикнул Иван. — А то Степа повесится.

— Сюда проходите! — позвал Данила и открыл дверь в гостиную.

Бутусов по-хозяйски присел к музыкальному центру, выбрал СО и поставил.

— Тащи стаканы, чего стоишь? — крикнул Иван.

Настя уже доставала что-то из холодильника. Данила принялся суетливо рыться по ящикам.

Когда грохнула музыка, шишкоголовый бандит вздрогнул и прошел к двери, держа наготове пистолет:

— Вот, блядь, попали, — сказал он и истерично заходил по комнате.

Степа с заклеенным ртом испуганно смотрел на него.

— А правда говорят, что Иван с вас деньги берет? — робко спросил Данила Настю Полеву.

— Да нет, ты чё... Он товарищ наш еще по Свердловску, — сказала она и потащила какую-то закуску в комнату.

Данила понес стаканы.

В комнате дело шло полным ходом. Открывали пиво, бутылки. Многие

расселись на полу. Орала музыка. На Данилу уже никто не обращал внимания. Он присел к столу и, глупо улыбаясь, смотрел. Потом встал и вышел.

— Сколько их там? — спросил нервный.

— Человек десять. — Данила что-то соображал.

— Надо валить всех пидоров и сваливать. Три ствола у нас. Отход есть.

— Да. — Даня выдержал паузу. — Сидите тихо, — и вышел. В коридорчике достал свой самодельный, проверил барабан и встал на пороге гостиной.

— Данила, давай к нам, — позвал уже пьяный Иван.

— Сейчас я, — сказал он и снова вышел.

— Ну что? — спросил нервный.

— Идем! Пушку дай, проверю.

Нервный протянул пистолет.

— В патроннике? — спросил Данила и, не дождавшись ответа, выстрелил в маленького. Тот сразу упал.

— Аа... — только и успел сказать нервный и тоже упал как подкошенный.

Степа дернулся, безумно выпучив глаза.

— Тихо, тихо, тихо, — сказал Данила, присев к нему. — Мы же договорились.

Он достал у нервного телефон.

— Позвони себе домой, спроси Ваню и скажи, что задержишься. Хорошо? — Данила освободил рот и развязал Степе руки. — Все, все кончилось. Проблемы будут теперь только у меня. Если мне поможешь, никто и не узнает. Ведь это ты должен был так лежать. Спросят, скажешь: все как обычно. Пришли, погудели и ушли. Никого не видел. Хорошо? — Степа обалдело кивнул. — Ну вот. Я вообще-то режиссеров не люблю. Но ты ничего, хороший парень. И друзья у тебя... Слушай, а у тебя «Крылья» «Наутилусов» есть?

— Есть.

— Будь другом, подари, а?

— Конечно. — Степа с готовностью кивнул.

— Ладно, ты звони, а я пойду с ребятами еще немного посижу.

Данила со Степой выгрузили в один из заброшенных склепов трупы

бандитов.

— Пойдем выпьем.

— Ну, я поеду? — робко спросил Степа.

— Спасибо. — Данила крепко пожал ему руку. — Ты извини, что так вышло. Даст Бог, встретимся.

Степа кивнул и быстро пошел к воротам кладбища.

Они сидели у костра, вокруг которого привычная гофмановская компания не торопясь пила водку.

— Это мой друг Степа, — представил Данила.

Гофман налил полстакана и молча передал Степе. Тот выпил половину и передал Даниле. Данила выпил и вернул Гофману стакан. Помолчали.

Степа ушел.

Данила выпил еще.

— Ну, чего ты смотришь? Я людей хороших спас. Вот и этого дохляка спас.

Немец опустил глаза и поковырял палкой в углях.

— Бог тебе судья.

— Немец! Ты похорони их по-человечески... Ладно?

Света открыла дверь. На пороге стоял Круглый. За ним топтались двое бандитов.

— Здравствуй. — Он улыбнулся.

— Привет. — Она все поняла сразу.

— Муж дома?

— В командировке.

— Мы зайдем ненадолго. А то как-то не по-русски, — сказал он, входя.

Она отступила.

Бандиты вошли следом. Один остался у двери, а Круглый прошел в комнату.

На полу по-прежнему лежали вещи, разбросанные Данилой.

— О! — Он оглянулся и внимательно посмотрел на нее, потом поднял многохвостную плетку. — Я говорил: не обманывай мужа. — Он улыбнулся.

Здоровый бандит двинулся к ней.

— Ну, хорошо. — Она отступила к кровати. — Я правда не знаю, где он живет и что делает.

Круглый внимательно смотрел на нее, похлопывая плеткой по ладони.

— Да, он провел у меня два дня. Но он сам меня нашел. Я правду говорю...

— Хайль Гитлер. — Круглый улыбнулся.

Диск лег в гнездо плеера и мягко вошел внутрь. Ударил музыка.

Данила прошел по набережной и свернул во двор своего дома. Краем глаза он заметил человека в плаще, неестественно быстро идущего прямо на него сбоку. Одновременно с тем, как человек поднял руку с пистолетом, Данила рванулся в сторону. Пуля ударила в плеер. Музыка оборвалась. Данила закатился за крыльцо, быстро достал свой самодельный и несколько раз выстрелил. Человек упал. Данила посмотрел на разбитый плеер и выругался. Человек кричал и корчился в грязи. Данила быстро прошел мимо и вышел в переулок через проходной двор.

Света сидела на кухне и проникновенно пела русскую народную песню. У нее был сильный чистый голос. Пела она очень хорошо. Перед ней стояли располовиненная бутылка водки и стакан. Лицо было сильно разбито. На открытых руках атели кровоподтеки.

Он встал на пороге, она увидела его, но не обратила внимания.

— Ты сука! — Он шагнул вперед, наотмашь выбил стакан, который со звонким хлопком разбился о стену.

— Ну, ударь меня! Ударь! — крикнула она, подставляя лицо. — Давай! Крутой... Ты же не пробовал? А вдруг понравится!

Он тяжело опустился рядом.

— Твои приходили, — устало и просто сказала она. — На этот раз все было по-настоящему. Без игры. Все по очереди прошлись. Во все дырки. — Она отпила из бутылки. — А главный, с круглой мордой, плеткой постукивал. Шутил. И разговаривал со мной все время. По-доброму так... — Она улыбнулась опухшими губами. — Спойем?

— У меня слуха нет... — тихо сказал Данила.

Света снова запела. Сильно и красиво, только слова произносила неразборчиво.

Круглый дал отбой на телефоне.

— В штабе, говоришь, служил? Писарем? — сказал он, обращаясь к Виктору. — Сначала Шишу, потом двое пропали, а теперь Гвоздя завалил. Запросто так...

Круглый встал и прошелся по комнате.

Виктор с разбитым лицом сидел на стуле и затравленно смотрел на Круглого. По квартире бесцельно слонялись бандиты, время от времени поглядывая в окна. Круглый включил магнитофон.

— Открыто! — крикнул бодрый голос Виктора. И через некоторое время еще раз: — Открыто!

Круглому понравилось, и он улыбнулся. Виктор подобострастно улыбнулся в ответ.

Запищал телефон. Виктор вопросительно и немного испуганно взглянул на Крутого. Тот напряженно кивнул.

— Да, — сказал Виктор. — Даня! Ты где? Случилось что?

— Случилось, брат. Ты один? — Данила звонил из автомата. — Хорошо, я скоро приеду. Расскажу.

Он повесил трубку и пошел, напряженно поглядывая по сторонам.

Виктор дал отбой и посмотрел на Круглого:

— Приедет.

Перед тем как зайти в свою каморку, он постучал к деду. Дед был как обычно пьян. Он приоткрыл дверь и, выглядывая через щель, спросил:

— Чего надо?

— Дед, продай стволы.

— Мильён, — не задумываясь сказал дед.

— Неси.

— Деньги вперед давай.

Данила достал двести долларов — протянул деду.

— Долларии, — с пониманием сказал дед.

— Здесь миллион двести. Патроны тащи. Все.

Дед закрыл дверь и через секунду вернулся с двустволкой, двумя коробками патронов и полным патронташем.

В комнате Данила первым делом поставил пластинку на старую «Ригонду» и внимательно посмотрел в мутное зеркало. Лицо было грязным, на лбу ссадина, царапина на подбородке. Он лизнул палец и провел по лбу.

Сначала он отпилил ножовкой стволы и приклад. Потом поочередно вскрыл патроны, в каждый досыпал пороха и заменил мелкую дробь на шляпки гвоздей и шурупов. Прочистил обрез, вытащил из коробок все компакт-диски и, складывая их по пять, принялся пришивать к обратной стороне жилета.

Данила осторожно открыл дверь своим ключом и сразу увидел на кухне бандита, который ел, сидя спиной к двери. Стараясь не шуметь, Данила прошел на кухню. Когда бандит увидел перед носом два ствола, он выпучил от страха глаза и затрясся. Данила жестом приказал ему отдать пистолет и лечь на пол. Тот с готовностью подчинился.

— Будешь лежать тихо, отпущу, — прошептал Данила и вышел в коридор.

Прямо с порога он выстрелил сразу из двух стволов.

— Оружие на пол! Руки за голову! Лежать лицом вниз! — заорал он.

Круглый корчился возле батареи. Остальные двое сразу выполнили команду. То же самое сделал и Виктор. Данила переложил стволы, спокойно достал стреляные гильзы и перезарядил обрез. Затем подошел к каждому и по разу выстрелил в затылок.

— Вставай, Витя. — Он присел к Виктору и перезарядил обрез.

— Не стреляй, брат, — трясущимися губами попросил Виктор. — Пожалуйста, не стреляй.

— Ну что ты, брат? — Данила помог Виктору сесть. Того трясло. — Все. Все кончилось.

— Прости меня, брат, не стреляй, пожалуйста! Не убивай меня. Не стреляй!

— Брат! Ты брат мой. Ты же вместо отца мне был! Я же «папа» тебя называл. — Данила обнял его, и Виктор заплакал. — Помнишь, на рыбалке я ногу проколол, и ты меня десять километров на руках нес? Я помню, как я сам испугался, а ты смеялся.

В комнату осторожно на цыпочках вошел третий бандит. Увидев страшную картину, он аж присел. Данила резко оглянулся.

Широко раскрытыми глазами бандит смотрел на Данилу.

— Ты обещал! — почти крикнул он.

Данила выдержал паузу.

— Я слово держу. Скажи своим: кто брата тронет — завалю. Иди.

— Это он тебя сдал, — сказал бандит напоследок.

— Я знаю. — Данила отвернулся, и бандит исчез. Хлопнула дверь.

— Прости, брат, — всхлипнул Виктор.

— Ну что ты... Деньги где?

— Вон в чемодане у него. Все забрал, гад.

Данила подошел к Круглому, который к тому времени уже затих, примерил упавшие очки, бросил на пол, открыл чемодан и начал

рассовывать пачки долларов по карманам.

— А ты домой езжай. К маме. Старая она уже. Помогать надо... Вот, денег ей дашь... На работу устройся. В милицию. Там дядя Коля начальник... Помнишь, одноклассник отцовский? У них там место есть.

Виктор смотрел на него, всхлипывая, и кивал.

— На поезд не садись. Сначала езжай на попутках. Ну что — прощай, брат. Даст Бог, увидимся.

Еще в коридоре он услышал ее стоны и мужское рычание. Голая Света в черном ошейнике висела, привязанная цепью за руки к крюку от люстры. Позади стоял длинный худой заморыш в кожаных плавках с плеткой и несильно хлестал Свету по ягодицам, издавая идиотские утробные звуки. Она извивалась на цепи и стонала.

Мужчина первым заметил Данилу.

— Что? — крикнул он. — Что надо? Ты как вошел? Я милицию вызову сейчас. Ну-ка иди...

Он осекся, когда Данила достал из-под куртки обрез.

— Нет. Не надо! Не надо, брат. Она сама это. Это добровольно, брат. Не надо!

— Не брат ты мне, — тихо сказал Данила и разрядил оба ствола.

Выстрел слился с ее отчаянным криком:

— Аааааа! — Подтянувшись на руках, она безвольно повисла, хотя ноги и доставали до пола.

Данила сел на пол и закурил.

— Развяжи меня, — после паузы тихо попросила она. Ей было очень стыдно вот так висеть посреди комнаты, когда Данила сидел сзади и молчал.

Данила встал и подошел к проигрывателю, достал CD и поставил:

— Я тут пластинку тебе принес.

— Даня, милый, развяжи меня, пожалуйста. — Она заплакала от беспомощности и обиды.

Он нажал на «play». Это были «Крылья».

Данила пересек комнату, последний раз посмотрел на Свету и вышел.

Спустившись с набережной к воде, он умылся и немножко посидел.

Потом долго шел по людной улице, придерживая локтем обрез.

— Вот ты говорил, город — это сила. А здесь все слабые, — сказал Данила. Они с Гофманом сидели у входа на кладбище перед трамвайным

кольцом.

— Сильный приезжает и становится слабым. Город — высасывает силу. Как вампир. Вот и ты пропал.

Данила снисходительно улыбнулся и не ответил.

— Возьми денег. — Данила достал пачку и сунул Гофману.

— Нет. — Тот покачал головой.

— Здесь много, — удивился Данила. — Поживешь.

— Что русскому хорошо, то немцу смерть, — улыбнулся Гофман.

Грузовой трамвай развернулся и пошел в город.

— Ладно, немец. Прощай. Спасибо тебе. — Данила хлопнул его по коленке, встал и пошел, не оглядываясь.

Данила вышел из лесополосы, перескочил через канаву и остановился на обочине.

Машины с бешеной скоростью пронеслись мимо. Он не опускал руку до тех пор, пока не притормозил дальнобой, метров на 60 проехав дальше. Данила, все так же придерживая локтем обрез, вскарабкался в кабину. КАМАЗ взревел дизелем и тяжело тронулся.

— ...Да я дембель еще не отгулял...

— Где служил-то? — Шофер, добродушный крепкий мужик лет сорока пяти, был рад попутчику.

— Да писарем в штабе просидел.

— Аа... А статью-то кем хочешь?

Данила пожал плечами:

— Шофером? — и улыбнулся.

Водитель тоже улыбнулся ему.

— А можно я музыку включу? Давно ничего не слушал.

— Валяй.

Данила протянул руку и включил приемник. Обрез выскользнул из-под куртки. Он ловко подхватил его и прижал локтем.

Водитель заметил мелькнувшие стволы.

Данила застенчиво улыбнулся извиняющейся улыбкой. Из приемника полилась песня. Водитель тоже улыбнулся:

— А куда едешь-то?

— В Москву.

Машина пронеслась мимо.

Встречи с соской

У музыкального магазина к нему подошел иностранец и что-то спросил. Данила снял наушники и переспросил:

— Чего?

— Could you tell me how can I biud «Nora» Night cuture club.

Данила смотрел на него и глупо улыбался.

— Night club «Nora». Souwhere here? — повторил иностранец.

Данила помотал головой, продолжая улыбаться. Подскочила девочка лет шестнадцати и начала бойко тараторить по-английски. Довольный иностранец поблагодарил и пошел.

Данила, все так же улыбаясь, смотрел на нее.

— Привет, — просто сказала она. — Крутой плеер у тебя. Дай послушать.

Он протянул ей наушники.

— Туфту какую слушаешь! Хорошее есть что-нибудь?

Он помотал головой.

— Ты чё, немой?

— Нет.

— Такой плеер клевый, а ходишь, как отсос. У тебя кислота есть?

— Не... — на всякий случай он помотал головой.

— А башли?

Это он понял и тоже покачал головой.

(с соской)

После того как хлопнула дверь, Данила молча сидел, упершись в телевизор, потом решительно встал, порылся в карманах и нашел бумажку.

— Кэт?.. Привет, это Данила... Ну тот, с плеером... Ты мне еще на концерте телефон дала... Сказала: башли будут, оттопыримся... Да, есть... Ага, ладно. Договорились.

— А, это ты? — Кэт выглядела усталой. — А я думала, какой Данила? Какой плеер? Давай бабки.

Он достал \$100 и дал ей.

— О! Ну что, по кислоте? Для шишек еще рановато.

Данила кивнул.

— Жди здесь.

На дискотеке танцевали рэ́йв. Монотонно долбила по голове музыка. Данила танцевал плохо, но старался вовсю. Он уже не обращал внимания на движения, на окружающих, на Кэт, которая то пропадала, то появлялась.

Появившись в очередной раз, она что-то проорала ему в ухо. Он полез в карман и дал ей \$100.

(с бандитами)

Он нашел их на стоянке точно там, где сказал брат. Первый — здоровый, коротко остриженный парень — нервно постукивал по рулю. Второй, постарше, был крепыш небольшого роста. Он сидел рядом и мрачно смотрел перед собой.

Когда Данила открыл дверь и тяжело упал на заднее сиденье, первый дернулся и оглянулся.

— Здорово, бандиты.

— ...Мы только вчера его, гада, нашли, — зло говорил первый. — Матерый оказался. Почти полгода прятался. Сейчас вернулся, у дружка живет. Я думаю, в парадке встанем и подождем...

— Втроем? — тихо спросил Данила. Громко он не мог: все отдавалось в голове. Первый промолчал. — У вас таблетка от головы есть?

— Нет!.. Там ход на чердак. Прямо возле квартиры. Я проверил... Там можно...

— А почему нас трое?

— Мы с Утюгом вместе, — как-то упрямо сказал первый.

— Ладно... Они с пушками?

— Еще бы. Такие бабки срубил...

— Это я... Да...

(концерт)

На концерте было шумно. Они со Светкой стояли внизу. Свете не очень нравилось, и она больше глазела по сторонам. Он же с восторгом смотрел на сцену и периодически что-то кричал ей в ухо. Рядом танцевала молодежь. В перерыве она ела мороженое, а он пил пиво. Подскочила безумная Кэт.

— Привет! — Она была возбуждена и все время пританцовывала.

— Привет! — обрадовался он.
— На синьку подсел, — кивнула она на пиво.
— Ага. — Он кивнул.
— Прикид новый у тебя, смотрю. Башлями разжился?
— Сегодня вечером разживусь.
Она кивнула.
— Я знаю, где клевый ганджубас есть. Рванем. Вот, позвони мне. —
Она сунула ему телефон.
— Мама твоя? — кивнула на Свету.
— Не... — сказал он.
— Ладно, пока.
— Это что за соска? — спросила Света.
— Знакомая.

(с соской)

Они сидели в какой-то квартире и передавали по кругу косяк. Орала «Нирвана». Кэт передала ему косяк. Он затянулся.

— О чем они поют? — спросил он.
— А тебе не один хер? Кайфово же поют.
— Мне не нравится.
— Он от «Наутилусов» прется, — пояснила она подружке и постучала себя по лбу.

Он подошел к иностранцу, мотавшему головой, и передал ему косяк.
— Мерсі, — сказал тот.
Данила подсел к нему.
— Музыка ваша американская — говно! — закричал ему в ухо и показал пальцем на колонки.

— Ou. Tres bou music, — показал пальцем француз и кивнул.
— Чё ты споришь! Тебе говорят, говно твоя музыка, а ты споришь! — миролюбиво кричал Данила. — Да и сами вы... Скоро всей вашей Америке кирдык... Мы вам всем козью рожу устроим... Приедем — и устроим... Понял?

Француз слушал, улыбался и кивал. В комнату вошли парень и девушка.

— Чё ты пристал к нему? — потащила его Кэт. — Он француз вообще.
— А какая разница? — Он уже плохо соображал.
— Ладно. Я Кэт. Меня здесь всегда можно найти. Будут башли,

приходи, оттопыримся. Пока!

Она махнула рукой и пошла. Он смотрел на нее, пока она не нырнула в какое-то кафе.

(с соской)

Она вытащила его в прихожую.

— У тебя патроны есть?

— Нет, а зачем?

— Как «зачем»? Думаешь, я тебе башли отдавать буду?

Он тупо смотрел на нее.

— Ладно, у французов точно есть.

Она пошла в комнату, а он вышел на кухню, открыл холодильник, достал яйцо и выпил.

— Ты че? — спросила она.

— Чтоб не забалдеть.

Он проснулся дома от телефонного звонка. Голова раскалывалась. Была вторая половина дня. Звонил Виктор.

— Выручай, брат. Заболел я сильно. Надо срочно подъехать, разобраться вместо меня. Сразу за гостиницей «Петергоф» на Васильевском в шесть будет стоять БМВ. Там двое парней, они все растолкуют. У них мозгов нет. Ты уж посмотри там, как и что.

— У меня тоже нет, брат. Башка болит, не могу.

— Даня, не выручишь, я пропал. Там просто, не могу по телефону... Возьми с собой все. Если что, у них трубка есть, набери...

— Ладно, — устало сказал Данила, повесил трубку и пошарил по карманам. Денег не было.

— Ты кто? — Он опешил.

— Я Данила, — спокойно сказал он. — А ты?

— Я? Павел Евграфович, — туго соображая, сказал мужик. — А где Светка?

— Так вот, Павел Евграфович, ты мне сейчас отдашь ключи от квартиры и навсегда забудешь номер этого телефона.

— Ах, блядь... — аж задохнулся мужик. — Хахель!